

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Kyperská hudební kultura
se zaměřením na klavírní dílo a klavírní pedagogiku**

**Musical culture in Cyprus with a focus on the piano
works
and piano pedagogy**

Maria Nicolaouová

**Vedoucí práce: doc. MgA. Jana Palkovská
Studijní program: Učitelství pro střední školy
Studijní obor: N HV – NA**

V Praze 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Kyperská hudební kultura se zaměřením na klavírní dílo a klavírní pedagogiku vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze

.....

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní doc. MgA Janě Palkovské za odborné vedení této práce a za její trpělivost a ochotu při jejím zpracování. Dále děkuji svým rodičům za podporu a pomoc během studia.

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá kyperskou hudební kulturou a zaměřuje se především na klavírní pedagogiku a klavírní dílo. Cílem této práce bylo uvést hlavní představitele kyperské klasické hudby, hudební život na Kypru, historii a současnost klavírní pedagogiky. Součástí práce je také vlastní výzkum provedený dotazníkovým šetřením a didaktický a interpretační náhled na stěžejní instruktivní dílo *Kinderlaunen* kyperského klavíristy a skladatele Nicolase Economou.

Práce je rozdělena na šest kapitol, které čerpají z dostupné literatury a především z výzkumu provedeného v této oblasti. Těchto šest kapitol se dá pomyslně rozdělit na dvě části, a to teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá hudební historií ostrova, představením výrazných osobností kyperské klasické hudby a zmapováním hudebního života na Kypru. Dále se tato část věnuje kyperskému hudebnímu školství a výukovým metodám v klavírní pedagogice. Praktická část práce obsahuje analýzu a výsledky předloženého dotazníku a didaktický a interpretační náhled na instruktivní klavírní dílo již výše zmíněného kyperského klavíristy a skladatele.

Klíčová slova:

Kypr; klavírní pedagogika; hudební kultura; hudební školství; instruktivní klavírní dílo; Kinderlaunen; hudební osobnosti; výukové plány;

Abstract:

The diploma thesis deals with the Cypriot music culture and mainly focuses on piano education and piano works. The aim of this work was to introduce the main representatives of Cypriot classical music, the music life on Cyprus and the history of piano education until the present day. A part of the work is also a personal research, carried out by a questionnaire, and a didactic and interpretive insight on the fundamental instructive work *Kinderlaunen* of the Cypriot pianist and composer Nicolas Economou.

The work is divided into six chapters, which draw information from accessible literature and mainly from a research made in this field. The six chapters could be notionally divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part deals with the music history of the island by introducing distinctive personalities of the Cypriot classical music and by mapping the music life on Cyprus. Furthermore, this part deals with the Cypriot music education system and the teaching methods in piano education. The practical part contains the analysis and results of the submitted questionnaire and the didactic and interpretive insight on the instructive piano work of the earlier mentioned Cypriot pianist and composer.

Keywords:

Cyprus; piano pedagogy; music culture; music education; instructive piano work; *Kinderlaunen*; music personalities; teaching plans;

Obsah

Úvod

1	Kypr – ostrov středomoří a jeho hudební historie.....	8
1.1	Nejstarší dochované známky civilizace	9
1.2	Středověké období (5. - 15. století n. l.)	10
1.3	Novověk (15. století – současnost)	11
2	Výrazné hudební osobnosti kyperské kultury	13
2.1	Solon Michaelides.....	13
2.2	Nicolas Economou	16
2.3	Cyprien Katsaris	19
2.4	Martinos Tirimos	22
2.5	Christodoulos Georgiades	25
2.6	Savvas Savva	26
3	Hudební život na Kypru	27
3.1	Symfonický orchestr	27
3.2	Symfonický orchestr mladých	28
3.3	Komorní soubory na Kypru	29
3.4	Opera.....	31
3.5	Sbory.....	32
4	Kyperské hudební školství a klavírní pedagogika.....	34
4.1	Historie.....	34
4.2	Výukové plány a metody	35
4.3	Budoucnost hudebního školství a klavírní pedagogiky	47
5	Klavírní pedagogika očima soukromých učitelů.....	48
5.1	Cíle výzkumu	48
5.2	Struktura dotazníku	48

5.3	Hypotézy	49
5.4	Popis sběru a analýzy dat	49
5.5	Výsledky	50
5.6	Shrnutí.....	59
6	Didaktický a interpretační náhled na instruktivní klavírní dílo „Kinderlaunen“ od N. Economou.....	60
6.1	Představení díla.....	60
6.2	Frage – Otázka	62
6.3	Walzer á la Prokofjew - Valčík dle Prokofjeva	63
6.4	Wiegenlied – Ukolébavka.....	65
6.5	Griechischer Tanz – Řecký tanec	67
6.6	Psalmus – Žalm.....	69
6.7	Mexikanischer Tanz – Mexický tanec	70
6.8	Träumerei – Snění.....	71
6.9	Für Chopin und Tschaikowsky von Prokofjew – Pro Chopina a Čajkovského od Prokofjeva.....	72
6.10	Spielzeugladen – Hračkářství.....	75
6.11	Meeres Etüde – Mořská etuda.....	76
6.12	Improvisation in Schwarz, Weiss – Improvizace v černé, bílé	78
6.13	Etüde – Etuda	79
6.14	Caprice – Rozmar.....	81
6.15	Neugier – Zvědavost	82
6.16	Melancholie.....	82
6.17	Antwort – Odpověď	83

Závěr

Bibliografie

Přílohy

Úvod

Téma, kterým se předkládaná diplomová práce zabývá, je kyperská hudební kultura se zaměřením na klavírní dílo a pedagogiku. Pro toto téma jsem se při výběru rozhodla nejen proto, že jsem na Kypru vyrůstala a získala své hudební vzdělání, ale také proto, že se jedná o téma, které v odborné literatuře nebylo tímto způsobem zatím zpracováno. Cílem mé diplomové práce bylo obecně podat zprávu o vývoji hudební kultura na Kypru, uvést její hlavní představitele, zaměřit se na hudební školství v minulosti a současnosti, získat pohled současných kyperských klavírních pedagogů a představit, dle mého mínění, jedno z nejstěžejnějších instruktivních děl kyperského skladatele Nicolase Economou.

Práce se dělí na šest kapitol, kde první čtyři kapitoly tvoří část teoretickou a zbylé dvě části jsou praktické. První kapitola se zabývá stručně historií ostrova a pojednává o hudebních začátcích, které předcházeli pozdějšímu vývoji. Druhá kapitola představuje šest výrazných hudebních osobností kyperské kultury, které jsou mezi dalšími jmény, dle mého názoru, nejvýznamnější. Jejich profily se zaměřují především na jejich působení na Kypru, ve světě a na jejich díla. Následující třetí kapitola se snaží zmapovat existující hudební kulturu na Kypru, kterou tvoří převážně hudební tělesa a sbory. Jsou uvedené nejvýznamnější hudební soubory a jejich krátká historie a působení. Čtvrtá kapitola se věnuje historii kyperského hudebního školství a klavírní pedagogiky. Snaží se popsat nejen začátky, ale rozebírá i současné výukové plány v klavírní pedagogice.

Pátá kapitola tvoří již praktickou část práce, která předkládá provedený výzkum za pomoci dotazníků vyplněných soukromými klavírními pedagogy a analyzuje následně jeho výsledky. Cílem výzkumu bylo zjistit pedagogické zkušenosti vyučujících, jejich používané metody a jak sami pedagogové vnímají vývoj klavírní pedagogiky na Kypru. Poslední kapitolu tvoří didaktický a interpretační náhled na instruktivní dílo již výše zmíněného kyperského skladatele, které by se mohlo zařadit do výukových plánů evropských klavírních škol a obohatit tak repertoár mladých klavíristů o něco nového a originálního.

1 Kypr – ostrov středomoří a jeho hudební historie¹

Ostrov Kypr se nachází ve východním cípu Středozemního moře mezi Evropou, Asií a Afrikou. Je třetím největším evropským ostrovem po Sicílii a Sardinii s rozlohou 9 251 km². Celkový počet obyvatel je přibližně 855 tisíc. Od Egypta je vzdálen 422 km, od Athén však 800 km. Zeměpisně tedy náleží mezi státy blízkého východu.

Kypr se nachází přesně v centru široké oblasti, kde vznikala stará kultura středovýchodní a kultura krétskomykénská. Jeho role v historickém vývoji východoevropské a blízkovýchodní civilizace, bez ohledu na jeho malou rozlohu, byla jedinečná. Krátká vzdálenost od Východní Asie a oblasti Egejského moře mu umožnila stát se velmi významným střediskem setkávání kultur těchto světů po mnoho staletí.

Vzhledem ke svému přírodnímu bohatství jako např. velké zásoby mědi a dřeva se ostrov stával v průběhu své existence cílem mnohých dobyvatelů. Je samozřejmé, že během staletí rozvinul obchodní vztahy s okolními zeměmi a současně se také nechal ovlivňovat jejich kulturou. Zvláštní je, že i přes osvojení kultur okolních zemí dokázal překonat velkou vzdálenost od řeckého světa, se kterým zůstával vždy pevně spjat a byl součástí rozvoje řecké kultury od pozdní doby měděné (1650 – 1050 př. n. l.) až do současnosti.

¹ Převážně čerpáno z „Velká encyklopedie Nobel“, 5. Vydání, Atény

Složení obyvatelstva Kypru odráží vývoj ostrova od nejstarší doby do dneška. Řekové, Turci, Maronité², Arméni a další cizinci zde spolužili před tureckou invazí a okupací jedné třetiny ostrova (1974). Tato událost posléze dramaticky ovlivnila demografickou rovnováhu obyvatelstva.

1.1 Nejstarší dochované známky civilizace

Archeologické nálezy dokazují přítomnost člověka na Kypru 5 800 let př. n. l. Výrobky z obsidiánu jsou dokladem spojení dávných obyvatel neolitu s pobřežím malé Asie. Asi od 4. tisíciletí př. n. l. začíná doba měděná a zpracování kovů. V této době vzrůstá kultura v oblasti Erimi na jihu ostrova. Mnoho vykopávek a nálezů svědčí o tom, že obyvatelstvo Kypru se zabývalo hudbou. Jedná se např. o sošky postav hrajících na bubínek, amfory s vyobrazením postav hrajících na řeckou lyru apod. Hudba se tehdy uplatňovala ve veřejném i soukromém životě, např. při oslavách bohyně Afrodité, která byla symbolem plodnosti.

Největší vliv na vývoj kyperské hudby měla řecká, byzantská a křesťanská kultura. Tento vliv je zřetelný v kyperské lidové hudbě. Tradiční hudba Kypru, hlasová a instrumentální, tvoří neoddělitelnou část hudební kultury. Předávala se ústně z generace na generaci.

Hudba, tanec a zpěv byly vždy způsobem vyjádření bohatého emocionálního života a každodenních událostí. Počínaje ukolébavkou a konče žalozpěvem provází člověka od narození ke smrti.

V různých částech Kypru se rozvíjelo odlišné pojetí hudební melodiky. Můžeme sledovat různé rytmy a hudební formy, které jsou charakteristické svou krásou a osobitostí. Každé období má své specifické znaky, které dokládají charakter a podobu hudebního žánru. Používaly se starořecké stupnice a byzantské mody, které byly interpretovány jak zpěvem, tak na hudební nástroje. Mezi národní kyperské nástroje patří: λαούτο (laouto – strunný nástroj připomínající loutnu), πιθκιαύλιν (pithkiavlin – dechový nástroj, připomínající flétnu), ταμπουτσιά (tamboutsia – bicí nástroj) a také housle.

---

² Maronité, patří do jedné ze tří největších náboženských společností na Kypru po křesťanech a muslimech. Zmínky o jejich existenci se nacházejí už na konci 7. století, kdy se postupně začali usazovat na Kypru.

Kyperská lidová hudba je homofonní. Instrumentální hudba je melodická, a je hrána následujícím způsobem: hlavní melodie housle, doprovod loutny prodlevou v kvintách nebo v kvartách nebo v oktávách s důrazem na rytmus.

1.2 Středověké období (5. - 15. století n. l.)

V tomto období bylo křesťanství na vrcholu a Kypr byl jednou z prvních oblastí, která přijala nové náboženství a příchod byzantské hudby. Tato hudba je charakterizována převážně homofonním provedením, kde druhý hlas drží prodlevu. Dalším typickým znakem je to, že byly striktně zakázány hudební nástroje. Byzantská hudba byla provozována pouze v kostelích a kláštorech. Kromě byzantské existovala i hudba světská, v níž byly opěvovány činy různých hrdinů, např. Digeni Akritiho³. Písně, jež popisovaly jeho život, lásky a smrt, byly dovezeny na Kypr trubadúry a pěvci kolem 10. století. Mezi lidem měly velkou odezvu, protože připomínaly bolest a utrpení způsobené arabskými národy.

Co se týče vzdělávání obyvatelstva té doby, bylo v rukou církve a témata výuky byla náboženského charakteru. Jen malá hrstka lidí měla možnost vzdělání mimo Kypr, např. v Konstantinopoli, kde se nacházely školy vyššího stupně.

Ve 12. - 15. století panovala na Kypru franská nadvláda a v této době se Kypr stal mostem setkání západní kultury a byzantské tradice.

---

³ Digenis Akritas, je byzantský hrdinský epos, v němž hlavní postavu představuje šlechtic a dobrodruh Basileios, zvaný Digenis Akritas. Dílo je vytvořeno z několika částí pocházejících z různých období a nemá jednotnou koncepci. Pochází pravděpodobně z 11. až 12. století a postupem času se stalo byzantským národním eposem.

1.3 Novověk (15. století – současnost)

Benátská nadvláda (1489 – 1571)

Turecká nadvláda (1571 – 1878)

Anglická nadvláda (1878 – 1960)

Od r. 1960 vznik Kyperské republiky

Rok 1974 – Turecká invaze a okupace

V posledním desetiletí turecké nadvlády byla negramotnost obyvatelstva Kypru největší. Škol bylo minimálně, a to pouze ve velkých městech, venkov byl zcela negramotný. O zlepšení situace se snažila církev, ale to bylo nedostačující.

V období nadvlády Anglie se významně situace změnila. Postupně se zvyšoval počet základních a středních škol a ve všech velkých městech začaly fungovat řecké a zároveň i turecké školy. Roku 1897 vznikla první pedagogická škola, která připravovala učitele základního školství.

Vysokoškolské vzdělání obyvatelé získávali v Řecku a v Anglii. Studenti s hudebním talentem a nadáním začali prohlubovat své vzdělání v hudební teorii a hraní na nástroj v těchto a posléze i v ostatních zemích Evropy.

Po roce 1960 můžeme mluvit o vzniku čistě národní hudby Kypru, tak jako je například v Evropě hudba česká, ruská, skandinávská atp. Mezi první osobnosti kyperské hudby řadíme hudebního skladatele Solona Michaelidese (1905 – 1979), z mladší generace pak např. klavíristu a skladatele Nicolase Economou (1953 – 1993), klavíristu Cypriena Katsarise (1951) nebo klavíristu a skladatele Christodoulouse Georgiadise (1943).

Rok 1974 byl pro kyperský lid zlomový, jelikož v tomto roce proběhla invaze turecké armády na území Kypru. Ve dnech 20. července 1974 – 18. srpna 1974 Turci jako odpověď na kyperský státní převrat poslali svá vojska na ostrov a zabrali tak 40% území. Ostrov je do dnes rozdělen na dvě části a to řeckou a tureckou. Tato událost zanechala v lidech trpkost a doposud vyvolává hněv.

V roce 2004 bylo uspořádáno referendum o sjednocení ostrova, které by v případě přijetí vytvořilo Sjednocenou kyperskou republiku, jež by následně vstoupila do Evropské unie. Ačkoli byl plán generálního tajemníka OSN Kofiho Annana v severní části přijat 65 % hlasů, byl zamítnut řeckou částí Kypru, kde se proti sjednocení ostrova postavilo 76 % obyvatel.

V roce 2014 nařídil Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku, aby Turecko odškodnilo kyperské Řeky za nucené vysídlení, vyvlastňování a diskriminaci po turecké invazi v roce 1974.

Po roce 1980 se situace na ostrově postupně uklidnila a tak se naskytl prostor i pro nová hudební tělesa. Vznikají soubory komorní hudby různého obsazení, např. Collegium Cyprium, smyčcové Kvarteto města Limassolu, pěvecké sbory, různé lidové soubory a v neposlední řadě v r. 1985 Státní symfonický orchestr Kypru.

V současnosti se každým rokem úroveň kultury včetně té hudební zvyšuje a tak mají lidé, co se týče kulturního vyžití, možnosti větší než kdykoliv v minulosti. Díky symfonickému orchestru, komorním souborům a sborům, které pravidelně koncertují, se hudba udržuje stále živá a počet mladých lidí, kteří se zabývají hudbou, přibývá.

2 Výrazné hudební osobnosti kyperské kultury

Následující kapitola se soustředí na šest hudebních osobností, které tvoří minulost i současnost kyperské hudební kultury. Solon Michaelides, Nicolas Economou, Cyprien Katsaris, Martinos Tirimos, Christodoulos Georgiades a Savvas Savvas byli vybráni z toho důvodu, že je považují za hlavní představitele kyperské hudby a zároveň i kyperské klavírní hudby. Tito skladatelé a klavíristé dosahují světové úrovně, a proto jsem se rozhodla přiblížit jejich působení.

2.1 Solon Michaelides

Solon Michaelides se narodil 12. listopadu v roce 1905 v hlavním městě Kypru Nikósii. Nejprve začal studovat v Londýně na Trinity College of Music a poté pokračoval v Paříži na École Normale de Musique s Nadiou Boulanger, u níž studoval harmonii a kontrapunkt. Klavír studoval u Robina Thiberga, Paula Mairea a Alfreda Cortota. Později se rozhodl i pro studium skladby, které absolvoval na Schola Cantorum⁴ u Guilama Lioncourta a též dirigování u Maurice Labeyho.

Po úspěšném ukončení svých studií se vrátil na Kypr a usadil se v Limassolu, kde založil Limassolskou konzervatoř hudby a Koncertní asociaci. Významně tak přispěl do kulturního a hudebního rozvoje ostrova.

V roce 1957 přijal místo ředitele Soluňské státní konzervatoře a později také místo dirigenta v Soluňském orchestru (1959 – 1970). Dirigoval pravidelně též Athénský symfonický orchestr a symfonické orchestry ve Francii, Německu, Itálii, Rumunsku, USA atd. S těmito orchestry mnohokrát prováděl svá vlastní díla, jeho skladby vydávalo řecké státní nakladatelství a i další nakladatelství v cizině.

Od roku 1949 (1949 – 1975) zasedal jako porotce v hudebním festivalu a soutěži Llangollen International Musical Eisteddfod ve Walesu a později se stal místopředsedou této organizace. V tomto období působil rovněž jako člen katedry na hudební École César

---

⁴ Schola Cantorum je soukromá hudební vysoká škola v Paříži. Byla založena v roce 1896 a k jejím významným absolventům patří např. skladatel Eric Satie nebo Edgar Varése.

– Franck⁵ v Paříži a zasedal jako porotce v různých evropských hudebních soutěžích. Jeho působení se rozšířilo i mimo Evropu, kde se účastnil hudebních konferencí např. v Kanadě a USA, a vždy ve svých proslovech propagoval řeckou a kyperskou hudbu jak tradiční, tak současnou. Na amerických univerzitách se věnoval hudební analýze a představoval především řecké motivy.

Během svého života také psal knihy a vydával různé studie. Mezi nejznámější patří: *Modern British Music* (1939), *Cyprus Folk Music* (1944), *Modern Greek Music* (1945), *The Neohellenic Folk Music* (1948) a nejdůležitější *Harmony of Contemporary Music* (1945, 2 díly), která je považována za nejkompletnější studii současné kyperské hudební teorie. Po jeho smrti bylo vydáno i další důležité dílo *A Dictionary of Ancient Greek Music*, které reflektuje jeho muzikologické zájmy, zkušenosti s výzkumem a hluboké znalosti. Svůj podíl má i na vzniku známého hudebního slovníku *Grove's Dictionary of Music and Musicians*, kde sepsal všechny články týkající se řecké a kyperské hudby a jejích osobností.

Vedle toho působil v důležitých funkcích jako např. viceprezident Státní hudební rady v Řecku a Unie řeckých skladatelů, jako čestný člen Trinity College of Music v Londýně apod.

Mezi největší životní události patří založení prvního symfonického orchestru na Kypru v roce 1939 a neustálý přínos kyperské hudební scéně jeho pravidelnými koncerty, kde prováděl symfonická díla, oratoria i opery.

Solon Michaelides byl všestrannou osobností vyznačující se aktivitou v různých hudebních sférách. Působil jako dirigent, muzikolog, spisovatel, skladatel a také jako hudební učitel, který měl mnoho žáků jak na Kypru, tak v Řecku.

Co se týče jeho skladatelské dráhy, aktivně začal komponovat v roce 1933. Jeho tvorba je jako u většiny řeckých a kyperských autorů ovlivněna národními motivy, byzantskou i kyperskou lidovou hudbou. Jeho styl je přímý a bez zbytečných ozdob, jeho hudba je zjevně ovlivněna také francouzským impresionismem.

Michaelides byl citlivým umělcem a vlastencem, kterého se turecká invaze na Kypru v roce 1974 velmi dotýkala. Prostřednictvím své hudby vyjadřoval nejen osobní smutek

---

⁵ École César – Franck byla hudební škola v Paříži, kterou založili v roce 1935 skladatelé Guy de Lioncourt, Louis de Serres, Pierre de Brévile a Marcel Labey. Provoz školy byl ukončen v osmdesátých letech. Mezi absolventy školy patří např. Jean Pagot, Michel Chapuis, André Isoir a mnozí další.

nad událostí, ale smutek celého národa, který trvá dodnes. Tyto emoce jsou zřetelné například v jeho dílech *My Kyrenia* a *Hymn and Lament for Cyprus*. Dílo *My Kyrenia* je pravděpodobně jeho poslední kompozicí a je to kantáta pro smíšený sbor a orchestr. Jeho dílo tvoří symfonické básně, symfonické skladby pro orchestr, vokální díla, jedna opera, balet, hudba pro klavír a také komorní díla, písně a hudba složená ke starým řeckým divadelním hrám.

Mnoho z těchto skladeb zaznělo nejen na Kypru, v Řecku, ale i v evropských a zaoceánských městech. Jeho díla prováděly a provádí dodnes orchestry jako je např. BBC London Orchestra, The Oslo Orchestra, orchestry v Ženevě, ve Štrasburku aj.

Na sklonku svého života se Solon Michaelides věnoval především práci na již zmíněném *A Dictionary of Ancient Greek Music*, který byl vydán rok po jeho smrti. Zemřel 9. září v roce 1979 v Aténách.

Solon Michaelides je uznávanou hudební osobností evropské hudby, jež byla vyznamenána různými oceněními a tituly. Jeho dílo je přínosem nejen pro kyperskou hudební kulturu, ale i hudební kulturu na celém světě. Michaelides je hlavním představitelem kyperské vážné hudby a též zakladatelem kyperské národní hudby. Pro kyperský lid bude hudební dílo Michaelidese věčnou připomínkou událostí z roku 1974.

2.2 Nicolas Economou

Světověznámý klavírista a skladatel Nicolas Economou se narodil 11. srpna v roce 1953 v Nikósii. Díky jeho rodičům, kteří se vždy o hudbu zajímali, se začal učit hře na klavír už od svých pěti let.

Už od začátku bylo jasné, že je to velmi talentovaný a jedinečný hudebník. Tento fakt dokazoval velice brzy a to tím, že si začal skládat vlastní hudební motivy, na které pak bez problému improvizoval. V tu dobu již Solon Michaelides poté, co uslyšel mladého klavíristu hrát, řekl: „*Toto dítě je požehnáním nejen pro jeho rodiče, ale i pro Kypr a celý svět*“.⁶

Brzy se Nicolas musel rozhodnout, zda bude pokračovat v profesionální hudební kariéře, nebo nastoupí na gymnázium. Jeho rodiče dali na radu S. Michaelidese a dali mladého klavíristu k učiteli Giorgosovi Arvanitakisovi. Později již bylo jasné, že nemohl zůstat na Kypru, ale musel vycestovat do světa, kde měl více možností ke svému profesnímu rozvoji.

V září roku 1964, když mu bylo jedenáct, se Economou zúčastnil konkursu a dostal místo na moskevské škole, která připravovala hudebníky pro přijetí na moskevskou konzervatoř. Téhož roku se zúčastnil Keti Papaioannou Panhellenic Competition v Aténách pro mladé hudebníky do sedmnácti let, kde se umístil na prvním místě.

V roce 1965 začal studovat v Moskvě. Jeho učitelka hry na klavír Rimma Anatolevna Hananina mu brzy navrhla, aby se zúčastnil prestižní Čajkovského soutěže. Ve svých šestnácti v roce 1969 se jí tedy zúčastnil a získal řadu ohlasů a dobrých kritik z novin, rádia i televize. O rok později nastoupil na moskevskou konzervatoř. Rok 1972 byl pro Nicolase Economou zlomový, jelikož opustil Moskvu a vydal se do německého Düsseldorfu a poté se přesunul do Mnichova. Od té doby se usadil v Evropě a etabloval se jako koncertní klavírista, skladatel⁷, aranžér, dirigent a organizátor hudebních festivalů.

Nicolas Economou koncertoval po celé Evropě, v USA, Kanadě, Sovětském svazu, Japonsku a Izraeli. Vystupoval nejen na sólových recitálech nebo koncertech s orchestrem, ale i s dalšími světověznámými klavíristy jako s Marthou Argerich, Rodionem Ščedrinem,

---

⁶ ALEXIS G.: Σόλων Μιχαηλίδης, Πύλη, 1988, st. 94

⁷ Skladbu se Nicolas Economou učil u Vladislava Zolotoreva (Rusko) a Wilhelma Killmeyera (Německo).

Svjatoslavem Richterem, Michelelem Beroffem a Chickem Coreou. Z těchto setkání se uchovaly dvě cenné nahrávky. První – s Marthou Argerich, kde vystoupili s transkripcí Čajkovského Louskáčka pro klavír (od N. Economou) a druhá s americkým pianistou Chickem Coreou s názvem On Two Pianos, kde oba klavíristé improvizovali společně ve svém osobitém stylu na klavír.

Kromě těchto dvou nahrávek, byly vydány i další dvě sólová alba, kde Economou interpretuje díla Liszta, Schumanna, Mozarta, Beethovena a Čajkovského.

Dílo, které Economou skládal, je velice různorodé. Převažují skladby pro klavír, filmová hudba, hudba jevištní a komorní hudba. Mnoho děl je inspirováno řeckou a kyperskou hudbou a jsou v nich patrné kyperské tradiční hudební motivy.

Mezi hlavní díla neodmyslitelně patří např. instruktivní skladby pro mladé klavíristy s názvem Kinderlaune, dále Cyprus Pictures, Cyprus Dances pro oktet a filmová hudba k filmům Rosa Luxemburg a Die bleierne Zeit (Tíživý čas) od režisérky Margerethe von Trotta. Jeho již zmíněná transkripce Čajkovského Louskáčka pro dva klavíry je považována za jednu z nejlepších, jelikož na obou klavírech vyniknou všechny barvy a odstíny, které nabízí orchestrální zpracování.

I přesto, že Economou nikdy nenapsal žádné symfonické dílo a působil spíše jako klavírista, tak dirigoval Moskevský komorní orchestr, Bavorský symfonický orchestr, Německý orchestr mladých a benátský operní orchestr divadla La Fenice.

V roce 1978 v Mnichově za spolupráce s mnichovskou radnicí uspořádal „Kyperský týden“, kterého se zúčastnilo mnoho umělců z Kypru. V Mnichově též založil Solisten Ensemble, s nímž prováděl nejen cizí, ale i vlastní skladby, a také spoluzaložil mnichovský Summer Piano Festival. V únoru roku 1992 zorganizoval v Benátkách první ročník hudebního festivalu s názvem Pianisti non Solo, který měl v plánu etablovat jako festival stálý.

Nicolas Economou byl za jeho veliký podíl na hudební kultuře mnohokrát vyznamenán. V roce 1979 dostal v Mnichově vyznamenání, kde byl oceněn jeho příspěvek mnichovskému uměleckému životu a byl označen za nejlepšího interpreta roku. V roce 1983 o něm bavorská televize natočila hodinový film s názvem Kreisleriana. Největší

ocenění bylo pro Nicolase Economou pravděpodobně jeho přijetí do Evropské akademie věd a umění.⁸

Nicolas Economou byl velice společenský člověk a měl mnoho přátel z různých sfér a různých kultur. Mezi ně patří např. švýcarský spisovatel a malíř Friedrich Dürrenmatt, legendární klavíristka Martha Argerich, ruský skladatel a klavírista Rodion Ščedrin, rakouská herecká a manželská dvojice Maria a Maximilian Schellovi a samozřejmě také řecký skladatel Manos Hadjidakis nebo Solon Michaelides.

Přestože většinu svého života prožil mimo svůj domov, byl vždy považován za typického Kypřana se všemi charakteristikami lidí od Středozemního moře. Nikdy se na Kypr nepřestal vracet a vždy při svých návštěvách vedl dlouhé a vášnivé debaty se svými přáteli o politice a holdoval filozofickým úvahám a dialogům. Nicolas Economou byl vášnivý a upřímný. Tyto charakterové vlastnosti odráží i styl jeho hudby. V prosinci roku 1993 tragicky zahynul na Kypru při autohavárii.

Jakožto vášnivý umělec zanechal Nicolas Economou své názory a myšlenky nejen ve své hudbě, ale i v různých literárních dílech. Jeho myšlení bylo progresivní a nevěřil, že mezi státy existují hranice. Jeho životem a dílem se zabývá asociace The Nicolas Economou Foundation, která funguje od roku 1995 a sídlí v kyperském městě Limassolu. Nadace má za úkol zpřístupnit skladatelovo dílo, seznámit posluchače s jeho životem, organizuje kulturní a hudební akce na Kypru a pomáhá mladým talentovaným lidem tím, že pořádá konkurzy a poskytuje stipendia.

---

⁸ Academia Scientiarum et Atrium Europaea, vznikla 7. března 1990 v Salzburgu, kde má také sídlo. Jejími zakladateli se stali kardiolog Felix Unger, vídeňský arcibiskup kardinál Franz König a politolog a filosof Nikolaus Lobkowitz.

K roku 2011 čítala okolo 1 300 členů, kteří jsou předními evropskými vědci, myslitelci a umělci, včetně nositelů Nobelovy ceny. V rámci debat se společně zamýšlejí nad problémy a dalším směřováním Evropy. Výstupem jsou publikace a zprávy.

2.3 Cyprien Katsaris

Klavírista francouzsko kyperského původu Cyprien Katsaris se narodil 5. května 1951 v Marseille. Na klavír se začal učit od svých čtyř let u Marie – Gabrielle Louwerse v Kamerunu, kde strávil své dětství.

Od svých patnácti let pokračoval na pařížské konzervatoři, kde studoval klavír u Aline van Barentzen a Monique de la Bruchollerie. Věnoval se též komorní hudbě s René Leroyem a Jeanem Hubeauem. Již od začátku své kariéry sklízel úspěch a nadšení u svých posluchačů. Svůj talent prezentoval i na mezinárodních soutěžích, ze kterých má mnoho ocenění. Po úspěšném dokončení pařížské konzervatoře se v roce 1977 účastnil soutěže v Bratislavě s názvem International Young Interpreters Rostrum – UNESCO, kde se stal absolutním vítězem. Další prestižní ocenění získal o dva roky později ve Versailles na International Cziffra Competition, kde získal první místo. V roce 1972 se též stal absolutním vítězem Mezinárodní soutěže královny Alžběty v belgickém Bruselu. Ocenění mu byla také udělena od Nadace Alberta Roussela v Paříži v roce 1970 a Nadace Alexe de Vriese v belgických Antverpách v roce 1972.

Katsaris ročně pořádá mnoho koncertů a za svou kariéru hrál s největšími orchestry světa včetně Berlínské Filharmonie, Národním symfonickým orchestrem Washington DC., Milánským symfonickým orchestrem a také s Moskevskou filharmonií. Spolupracoval se světoznámými dirigenty jako např. Leonardem Bersteinem, Mstislavem Rostropovichem, Sirem Simonem Rattlem, Ivanem Fischerem nebo se Zdeňkem Mácalem.

Kromě sólových recitálů a spoluprací s orchestry, též založil svůj komorní soubor Katsaris Piano Quintet. Členy tohoto souboru tvoří houslista Ernő Sebestyén, houslista Peter Brem, violista Wilfried Strehle a violoncellista Christoph Henkel. Se svým souborem se zúčastnili mnoha koncertů převážně v Japonsku, kde sklidili velký úspěch se skladbami Mozarta, Brahmsa a také Mahlera.

Cyprien Katsaris vydal mnoho nahrávek a jeho repertoár je velice obsáhlý. Jeho diskografie obsahuje významné sólové skladby největších světových skladatelů jako např. Bachovy klavírní koncerty, které nahrál s Franz Liszt Chamber Orchestra, Brahmsův druhý klavírní koncert ve spolupráci s Eliahu Inbalem, dirigentem Londýnské filharmonie,

klavírní koncerty F. Mendelssohna Bartholdyho ve spolupráci s lipským Gewandhaus orchestrem, a kompletní Mozartovy koncerty nahrány živě v Salcburku a ve Vídni s Salzburger Kammerphilharmonie.

Jako jediný na světě Katsaris nahrál ne příliš známá díla jako např. Beethovenovu úpravu baletu *Stvoření Promethea*⁹ nebo původní klavírní verzi *Píseň země* od Gustava Mahlera.

Cyprien Katsaris se během svého života vždy hodně věnoval skladbám F. Chopina. V roce 1992 vyprodukovala japonská televize NHK třináctidílnou sérii se zaměřením na F. Chopina, kde Katsaris interpretoval Chopinova díla a pořádal mistrovské kurzy. V říjnu v roce 1999 sklídl interpretací Chopinových děl veliký úspěch v Carnegie Hall, kde pořádal recitál u příležitosti stopadesáti let, které uplynuly od Chopinovy smrti. Kromě děl F. Chopina se též hodně zaměřuje na skladby F. Liszta, a v roce 2006 jako první klavírista pořádal mistrovské kurzy v domě F. Liszta ve Výmaru, kde sám Liszt učil naposledy v roce 1886.

Velikou událostí v jeho kariéře bylo také pozvání na Pekingské olympijské hry, které se konaly v roce 2008 a kde se Katsaris účastnil dvou velkolepých koncertů. Na jednom z vystoupení též zazněla premiéra koncertu pro deset klavírů China Jubilee od skladatele Cui Shiguang¹⁰ a Katsarisovy improvizace na řecké a čínské melodie. Katsarisovo umění zaujalo i známé režiséry Clauda Chabrola a oscarového režiséra Françoise Reichenbacha, kteří natočili film z jeho živého vystoupení.

Jako významný klavírista zasedal v porotě světoznámých soutěží jako na Chopinově klavírní soutěži ve Varšavě v roce 1990, Lisztově soutěži v Utrechtu v roce 1996, Vendome Prize v Paříži v roce 2000, Marguerite Long – Jacques Thibaud – Ville de Paris v roce 2001, Beethovenově soutěži v Bonnu v roce 2005, Giorgos Thymis klavírní soutěži v roce 2011 a také na Skrjabinově soutěži v Moskvě v roce 2012.

Jak už bylo řečeno, Cyprien Katsaris je též známý pořádáním mistrovských kurzů, které se konaly např. v New Yorku, na univerzitě v Torontu, v Salcburském Mozarteu, Akademii umění v Mexiku, Akademii umění v Hong – Kongu nebo na Šanghajske konzervatoři.

---

⁹ V originále *Die Geschöpfe des Prometheus*, op. 43.

¹⁰ Čínský skladatel a klavírista narozen v roce 1948 v Dandongu, který se převážně věnuje skladbě v národním stylu.

I přesto, že je Cyprien Katsaris známý spíše jako klavírista, jeho skladatelské počiny nelze opomenout. Skládat začal již v roce 1971 ve svých dvaceti letech, kdy začal pracovat na své sbírce různorodých písní pro klavír *Songs nos. 1 – 25*, ze kterých je nejznámější *Mozartiana*, skladba inspirovaná Mozartem a jeho kompozičním stylem, nebo *Rhapsodie Chypriote*.

Velice považované dílo z hlediska instruktivní literatury je *Album pour la jeunesse* komponováno v letech 1988 - 1991, které je souborem patnácti skladeb vhodné pro mladé klavíristy. Skladby jako *Goodbye Mr. Rachmaninov* nebo *Souvenir de Noël* jsou značně nápadité a pro hráče i posluchače velmi zajímavé. Ve skladbě *Souvenir de Noël* Katsaris na téma z vánoční písně Tichá noc napsal volnou fantazii, což je jeho oblíbený způsob kompozice.

Mezi fantaziemi na známá témata se též vyjímají jeho aranže. V osmdesátých letech se věnoval upravám Beethovenových symfonií od Liszta. V devadesátých letech též upravil např. téma z Wagnerovy opery Valkýra.

Jelikož Katsarisův repertoár obsahuje velké množství klavírních koncertů, tak možná proto skladatel využil svou fantazii ke kompozici kadencí ke koncertům. Mezi nejznámější patří např. kadence pro Koncert pro klavír a orchestr č. 1 F dur, K. 37 od W. A. Mozarta, kadence k druhé větě Adagio z Koncertu pro cembalo, smyčce a basso continuo e moll, FK 43 od W. F. Bacha, nebo kadence ke Koncertu pro klavír a orchestr G dur, HOB. XVIII: 9 od J. Haydna. Nejvíce kadencí napsal Katsaris ke koncertům W. A. Mozarta, a to celkem osmnáct.

V mnoha jeho skladbách a úpravách je patrný nejen kyperský vliv, vyplývající z Katsarisova původu, ale také energičnost a vstřícnost, kterou zažil vyrůstáním v africkém Kamerunu. Cyprien Katsaris je všestranný klavírista s osobitým stylem velmi podobný klavíristům, jakým byl např. F. Liszt.

Katsarisovo umění uznává celý hudební svět a známý hudební časopis o něm napsal: „Cyprien Katsaris je unikátním hlasem, vážný, provokativní, nezbedný a podmanivý. Je živým a mimořádným příkladem znovunarozeného génia“¹¹

---

¹¹ Časopis Gramophone 15. 6. 2011

2.4 Martinos Tirimos

Martinus Tirimos je klavírista, který bývá často přirovnávaný ke staré škole slavných pianistů včetně C. Arraua, W. Kempffa či A. Rubinsteina. Narodil se 19. prosince v roce 1942 v přímořském městě Larnace. Na klavír a housle ho učil od mladého věku jeho otec, houslista a dirigent. V šesti letech měl svůj první koncert a v osmi již vystupoval s Haydnovým Klavírním koncertem D dur. O čtyři roky později ve svých dvanácti oddirigoval sedm představení Verdiho La Traviatty se sólisty z milánské La Scally v jeho rodném městě.

Ve svých třinácti letech se se svou rodinou odstěhoval do Londýna a pokračoval ve svých hudebních studiích na Bedales School¹². Později vyhrál konkurz na stipendium Franze Liszta na Royal Academy of Music a svá studia dokončil s vyznamenáním na vídeňské akademii. Tehdy spolupracoval především s Gordonem Greenem, který byl žákem Egona Petriho¹³ a velice ovlivnil jeho umělecký vývoj. Vítězství na mezinárodních soutěžích v Mnichově a v Ženevě v roce 1971 a 1972 odstartovala jeho kariéru.

Během své kariéry spolupracoval s největšími orchestry světa jako s Vídeňskou filharmonií, drážďanskou Staatskapelle, lipským Gewandhausem, Bavorským rozhlasovým orchestrem, Londýnskou filharmonií a s mnoha dalšími. Dirigenti, s nimiž spolupracoval, jsou např. Sir Simon Rattle, Bryden Thompson, Sir Mark Elder, Kurt Sanderling, Vladimir Spivakov či Piero Gamba. Jelikož mu bylo dirigování vždy blízké, tak sám od klavíru oddirigoval např. všech pět Beethovenových klavírních koncertů.

Díky dlouholetému přátelství s českým violoncellistou Danielem Veisem uspořádal Tirimos mnoho koncertů komorní hudby, na nichž byla provedena díla především F. Mendelssohna Bartholdyho. Kompletní dílo od F. Mendelssohna Bartholdyho pro klavír a violoncello též kompletně nahráli.

V roce 2002 společně s Danielem Veisem a houslistou Benem Sayevichem založil Tirimos Rosamunde trio, které koncertovalo v Anglii, Itálii, USA, Německu, na Kypru a také v České Republice. Mezi jejich nejlépe hodnocené nahrávky patří např. Šostakovičova a

---

¹² Bedales School je škola založená v roce 1893, která sídlí ve vesnici Steep v jihovýchodní Anglii.

¹³ Egon Petri (1881 – 1962), světoznámý holandský klavírista, který studoval u Ferruccio Busoniho.

Čajkovského tria. V roce 2012 Rosamunde trio spolupracovalo se souborem Dance Cyprus a uskutečnilo sérii vystoupení s hudbou F. Schuberta a B. Smetany. Toto nezvyklé spojení tance a hudby pro klavírní trio vyvolalo velké nadšení a ohlasy u publika.

K příležitosti desetiletého výročí Rosamunde tria Tirimos uspořádal koncerty, na nichž byla provedena kompletní Beethovenova klavírní tria a v budoucnosti jsou plánována další představení.

Martinos Tirimos se uplatňoval nejen jako klavírista, ale také jako pedagog. Mezi jeho studenty lze nalézt jak amatéry, tak i brilantní klavíristy. Dvanáct z jeho studentů vyhrálo první místo v mezinárodních soutěžích. Tirimos zastává post vědeckého pracovníka na Royal Academy of Music, Royal Scottish Academy of Music and Drama, působí jako profesor na Trinity College of Music v Londýně a má čestné místo na Middlessex Univesity. Pořádá také mistrovské kurzy po celém světě jako např. v Anglii, Německu, Kanadě, Řecku, Srbsku, Číně, Finsku, Norsku, nebo ve Španělsku.

Pravidelně zasedá též na mezinárodních klavírních soutěžích především v Anglii na London International Competition, Manchester International Concerto Competition nebo na Maria Callas Grand Prix v Řecku.

Repertoár Martinose Tirimose je velice obsáhlý a čítá velké množství nejvýznamnějších klavírních děl včetně osmdesáti klavírních koncertů. Mezi jeho nahrávky patří např. Brahmsovy oba klavírní koncerty s Londýnskou filharmonií, které se staly nejúspěšnější vydávanou deskou hudebního vydavatelství EMI a Tirimos za ni dostal ocenění Zlatá deska. Další významné nahrávky tvoří také kompletní klavírní dílo C. Debussyho a L. Janáčka. V roce 2006 též nahrál kompletní klavírní dílo W. A. Mozarta s lipským Gewandhausem a v plánu má také vydání kompletního klavírního díla L. van Beethovena.

Velikou vášní Martinose Tirimose představuje dílo F. Schuberta, s nímž je hodně spojován. V roce 1975 vystoupil s kompletním provedením klavírních sonát F. Schuberta v Queen Elisabeth Hall. Začátkem roku 2015 vystoupil v sérii recitálů s nejdůležitějšími Schubertovými klavírními díly.

Díky prvnímu provedení Tippetova¹⁴ klavírního koncertu zaujal Tirimos i britskou televizi BBC, která nahrála živé provedení tohoto koncertu k příležitosti skladatelova devadesátiletého výročí. Koncert doprovázel BBC filharmonický orchestr a dirigoval ho Yan Pascal Tortelier. Televize později též nahrála mistrovské kurzy, kde Tirimos vyučoval mladé klavíristy a tyto série byly vysílány v mnoha zemích.

Po roce 2000 Martinos Tirimos připravil řadu čtyř koncertů věnovaných všem Beethovenovým sonátám, které se uskutečnily na náměstí svatého Jana v Londýně. V roce 2001 uspořádal koncerty věnované skladbám Roberta a Clary Schumannových a započal kompletní nahrávku Mozartových klavírních koncertů s Pražským komorním orchestrem, se kterým udržuje dlouholetou spolupráci. Následovala řada dalších koncertů a v roce 2008 představení v Číně s Beethovenovými klavírními sonátami. Od roku 2009 se začal zabývat kompletním dílem pro klavír F. Chopina a uspořádal více než sto koncertů, na kterých se zaměřil nejen na známé Chopinovy skladby, ale také na díla, která se moc často neprovádějí, jako např. *Valse mélancolique*.

Martinus Tirimos představuje generaci klavíristů, kteří jsou poznamenáni vlivem velkých mistrů, jako byl Arthur Schnabel, Wilhelm Kempff nebo Arthur Rubinstein. Jeho repertoár obsahuje nejvýznamnější díla světoznámých skladatelů a překypuje inspirací od největších hudebních i klavírních géníů.

---

¹⁴ Michael Tippett (1905 – 1998), britský skladatel, který společně s Benjaminem Brittenem tvoří nejznámější dvojici současných britských skladatelů. Mezi jeho nejznámější díla patří opera *The Midsummer Marriage*, *Fantasia Concertata on a Theme of Corelli* pro smyčcový orchestr, anebo oratorium *a Child of our Time*.

2.5 Christodoulos Georgiades

Christodoulos Georgiades se narodil v roce 1943 v Nikósii na Kypru. Od svých pěti let se věnoval hudbě a brzy se snažil komponovat. Ve svých čtrnácti letech se přestěhoval do Rakouska, kde ve Vídni nastoupil na hudební školu, na které studoval klavír. Jeho kariéra skladatele se proto oddálila. Následně studoval Georgiades na Akademii múzických umění u Petera Bechsteina a absolvoval školu s vyznamenáním. Poté působil jako učitel klavíru a vrátil se opět ke skladbě.

V roce 1969 byl pozván do New Yorku známým řeckým skladatelem Manosem Hadjidakisem. Toto životní setkání ho posunulo ve všech směrech a rozšířilo jeho hudební rozhled a vědomosti.

Po dlouhé třicetileté skladatelské pauze, kdy se věnoval především klavírní pedagogice, začal v roce 1989 opět komponovat a složil přes 75 hudebních děl pro různá obsazení. Jeho hudební řeč je spíše klasická a drží se tradičních forem. „*Skladbu v klasickém stylu přirovnávám k práci s bavlnou, hedvábím nebo vlnou. Naopak kompozici v atonalitě lze přirovnat k práci s umělým textilem.*”¹⁵ Mezi jeho díla patří mnoho klavírních skladeb včetně koncertu pro klavír a orchestr a také např. opera Dionisian Rites a různé skladby pro sólové nástroje.

Georgiades má za sebou několik klavírních turné v Americe, Evropě, Asii i jižní Americe. Na svém kontě má též pět nahrávek a v roce 2013 v Londýně oslavil své sedmdesáté narozeniny velkolepým koncertem, na němž sklidil velký úspěch.

---

¹⁵ Christodoulos Georgiades, 1995, noviny „Xaravgi“, st. 13.

2.6 Savvas Savva

Skladatel, klavírista a profesor Savvas Savva se narodil v roce 1958 v Nikósii. Učil se hře na klavír od pěti let u Olgy Mavronicola na Odeu¹⁶ v Nikósii.

Svá studia započal na řecké konzervatoři v Aténách, kde se mimo hry na klavír soustředil též na skladbu s Anastasiosem Remoundosem. Později vyhrál konkurz o stipendium a začal studovat na Čajkovského konzervatoři v Moskvě. Jeho hlavním oborem byl klavír, jenž studoval u Rimmy Anatolevny Hananniny a skladba, kterou ho učil Albert Simeonovič Leman. Během svých studií v Moskvě se zúčastnil tří soutěží v klavírní improvizaci a na všech získal ocenění. Později se začal věnovat i studiu muzikologie a získal tak diplom ze všech tří oborů.

Během své kariéry koncertoval např. v Mexiku, Panamě, Itálii, Španělsku, Německu, Rakousku, Řecku a také samozřejmě na Kypru. Na většině svých koncertů provádí nejen díla známých skladatelů, ale také z velké části díla vlastní. Spolupracoval s mnoha hudebníky, orchestry a dirigenty. Jeho díla do svého programu zařadil např. Moskevský státní orchestr, Orchestr města Atén, Bukurešťský orchestr národního rozhlasu, Kyperský symfonický orchestr a mnoho dalších.

Velkou část jeho díla tvoří hudba filmová. Složil hudbu nejen k řeckým a kyperským filmům a seriálům, ale i k televizním dokumentům a divadelním hrám. Mezi klasické skladby, které zkomponoval, patří sedm symfonií, tři klavírní koncerty, klavírní sólové skladby, skladby pro flétnu, housle a violoncello, komorní hudba, dva balety a jedna opera. Jeho dílo též obsahuje monumentální koncert pro deset klavírů a orchestr a Taneční suitu pro deset klavírů. Tato dvě díla byla provedena a nahrána v roce 2005 na Kypru a deska byla pojmenována Medieval Cyprus.

---

¹⁶ Tzv. Odea jsou školy, které byly na Kypru na konci šedesátých let zakládány učiteli hudby. Tyto školy nebyly státem nijak financovány a byly zcela soukromé.

3 Hudební život na Kypru

3.1 Symfonický orchestr

Kyperský symfonický orchestr je poměrně mladé seskupení, které bylo založeno v roce 2006. Hlavním důvodem, proč byl orchestr vytvořen, byla podpora hudebně kulturního rozvoje na Kypru a propagace vážné hudby širokému publiku.

Orchestr oficiálně působí v Nikósii od 1. ledna roku 2007, kdy vedení převzalo řízení Státního kyperského orchestru, který byl založen v roce 1987, a spojilo je v jedno těleso. Společně se symfonickým orchestrem vznikl ve stejném roce i Symfonický orchestr mladých. Instrukce, jež oba orchestry zaštiťuje, si zadala nelehký úkol, vytvořit orchestr, který by dosahoval kvalit evropského orchestru a ve spolupráci s ministerstvem školství a kultury by zastával hlavní úlohu ve vzdělání mladých v hudební a kulturní oblasti.

Hlavním sponzorem této hudební instituce je stát, jenž pokrývá všechny výdaje spojené s fungováním obou orchestrů. Instituce spolupracuje úzce s ministerstvem školství a kultury, se státním rozhlasem, televizí a kromě organizace koncertní sezony vytváří každý rok hudebně vzdělávací programy pro základní a střední školy.

Hudebně vzdělávací programy obsahují výchovné koncerty a hudební workshopy, které se konají přímo ve školách.

Orchestr se zaměřuje též na propagaci kyperských skladatelů, s nimiž každoročně spolupracuje a zařazuje je do svého koncertního programu. Díla těchto skladatelů většinou uvádí na Kypru i v zahraničí. Mladí kyperští umělci mají též možnost spolupracovat s orchestrem, jelikož nabízí speciální program, který tuto spolupráci umožňuje.

Symfonický orchestr má na svém kontě spolupráci nejen s kyperskými interprety, ale i s umělci jako je např. Vladimír Ashkenazy, Placido Domingo, Arto Noras, Cyprien Katsaris, Patrick Gallois, Layslo Fenyo, Alison Balsom, David Cohen, Martinos Tirimos a mnoha dalšími.

Symfonický orchestr tvoří celkem čtyřicet hudebníků z Kypru, Řecka, Anglie, Itálie, Ruska a Švédska. Dirigentem od roku 2011 je Řek Alkis Baltas, který za svou kariéru působil především jako dirigent symfonického orchestru v Soluni.

Repertoár orchestru je různorodý a každý rok se ho orchestr snaží obohatit. Od září v roce 2008 má orchestr za sebou již téměř sedm bohatých koncertních sezón. Nynější sezóna, která začala v březnu (r. 2015), obsahuje např. koncerty s názvem Hudební cesta kolem středozemního moře, Koncert mladých umělců – první kroky, Klasické hudební listy, Hudební park, Hudební vůně dnes a včera, Beethoven: známá a neznámá díla.

Jak již bylo zmíněno, orchestr nabízí program speciálně zaměřený na mladé začínající kyperské umělce. Tento program umožňuje se přihlásit se svým repertoárem a zahrát si tak s orchestrem na místech, kde tradičně koncertuje. Díky tomuto projektu mladí hudebníci mají šanci nejen navázat spolupráci s profesionálními hudebníky, ale i posunout své působení a urychlit svůj hudební rozvoj. Na zmíněném koncertě mladých umělců, který se uskutečnil koncem června, se poprvé představil mladý houslista Andreas Lardis se známým dílem Cikánské melodie od Pabla de Sarasateho a mladý klavírista Christos Giallouros, jenž provedl Klavírní koncert g moll F. Mendelssohna Bartholdyho.

3.2 Symfonický orchestr mladých

Symfonický orchestr mladých byl založen se symfonickým orchestrem v roce 2006 a zastoupil tak Státní orchestr mladých, který působil od roku 1987. Orchestr funguje pod záštitou instituce, jež řídí symfonický orchestr a sponzoruje ho především ministerstvo školství a kultury.

Orchestr se pravidelně účastní koncertů pořádaných na Kypru a v zahraničí a podílí se na organizaci státních slavností a výročí. Orchestr působí nejen jako celek, ale i jako malé komorní soubory.

Významnou část aktivit orchestru tvoří účast na každoroční letní akademii v Pedoulasou, které se účastní mladí kyperští a zahraniční hudebníci a jejich učitelé. Tato letní akademie představuje nejdůležitější a nejvýznamnější akci pro žáky státních a soukromých hudebních škol. Závěrečný koncert této letní akademie je věkou hudební událostí, již se účastní nejen žáci, ale i hudební hosté ze zahraničí.

V roce 2010 se orchestr úspěšně představil na prvním mezinárodním festivalu mladých orchestrů v Istanbulu. Orchestr se pravidelně zapojuje do hudebně vzdělávacích programů, které pořádá symfonický orchestr a podporuje hudební vzdělání žáků základních a středních škol.

Momentálně tvoří symfonický orchestr mladých padesát pět členů, kteří se každým rokem mění. Dirigentem od roku 2013 je Kypřan Giorgos Koundouris, jenž vystudoval dirigování na petrohradské státní konzervatoři.

Repertoár orchestru zahrnuje díla klasických i soudobých skladatelů. Velkou část repertoáru tvoří díla českých skladatelů, např. skladby A. Dvořáka nebo J. D. Zelenky.

3.3 Komorní soubory na Kypru

První komorní soubory na Kypru se začaly postupně objevovat teprve v 90. letech minulého století po založení Státního symfonického orchestru. Mezi prvními soubory, které vznikly, patří *Musica Kypria*.

Trio *Musica Kypria* bylo založeno v roce 1990 a působilo do roku 1994. V čele souboru byl houslista Andreas Nicolaou, tehdy čerstvý absolvent Pražské konzervatoře a Akademie múzických umění. Dalšími členy byly Judith Slater, absolventka Guildhall School of Music London ve hře na violu a Jack Slater, absolvent Welsh College of Music and Drama v oboru housle, klavír a skladba. Repertoár souboru zahrnoval hudbu 18. – 20. století, a to jak hudbu světovou, tak i českou, např. Tři madrigaly B. Martinů, Dua pro housle a violu J. V. Stamice nebo Maličkosti pro dvoje housle a violu A. Dvořáka. V klasickém duchu soubor také aranžoval a prezentoval kyperské lidové písně a tance, které měly mezi posluchači velký ohlas.

Cílem činnosti souboru bylo především obeznámit kyperské publikum s klasickým repertoárem a pozvednout obecné povědomí lidí v oblasti klasické hudby. To se dělo formou hodinových koncertů s doprovodem mluveného slova. Soubor vyjížděl i za hranice, hrál např. v Anglii nebo v Česku. Zároveň svůj repertoár nahrával v kyperském rozhlase a televizi.

Po ukončení činnosti *Musica Kypria* založil houslista A. Nicolaou další soubor s názvem *Collegium Cyprium*. Tento flexibilní soubor vystupuje jako duo ve složení housle – klavír, trio (dvoje housle a viola), a především jako smyčcové kvarteto. Ke spolupráci zve jak další nástroje, tak i zpěváky podle zvoleného programu. Členové kvarteta jsou houslisté Andreas Nicolaou, Thanasis Athanasiou, violista Andreas Keliris a violoncellistka Evgenia Karapataki.

Soubor má široký repertoár včetně zastoupení kyperských, řeckých a českých autorů jako jsou S. Michaelides, M. Theodorakis, A. Benda, J. V. Mysliveček, A. Dvořák, L. Janáček, B. Martinů a další. Pravidelně vystupuje po celém Kypru, ale má za sebou i výjezdy mimo Kypr, a to např. do Řecka, Izraele či Francie.

V květnu v roce 2000 vzniklo další hudební těleso, a to *Kvarteto města Limassol*. Je to jediný komorní soubor, který je sponzorován z městských finančních prostředků. Členové tohoto kvarteta jsou hráči z Collegia Cypria a všichni jsou absolventi městské hudební školy města Limassol. Cílem založení tohoto souboru bylo hraní a prezentování známých děl, která jsou lehce pochopitelná širokému obecnstvu.

Komorní orchestr s názvem *Kamerata* byl založen v dubnu v roce 2008. Tento orchestr byl složen výhradně z kyperských hudebníků, kteří získali hudební vzdělání v celé Evropě. Bohužel existence souboru zanikla po dvou letech činnosti z nedostatku finančních prostředků.

Příležitostně se tvoří a koncertují různé komorní soubory tvořené členy Státního symfonického orchestru. Také mladí hudebníci, kteří se nyní vrací z hudebních studií, zakládají nové komorní soubory, např. mladé dynamické *Trio Dell'Arte* založené houslistou Chrysostomem Neofytou, které spolupracuje s francouzskými hudebníky. Další nově vzniklé hudební těleso nese název *Concorida* založené violistou Nicolasem Evthymiou. Jak Ch. Neofytou tak N. Evthymiou jsou žáky výše zmíněného houslisty.

3.4 Opera

Státní opera na Kypru nebyla nikdy založena, a tak organizace opery závisí na aktivitě jedinců a různých organizací.

V roce 2008 byla založena Kyperská operní organizace, která si dala za úkol pomoci mladým absolventům operních oborů najít uplatnění. Tato organizace nejen pořádá koncerty, kde se provádí árie z různých oper, ale také zaštiťuje různé jiné koncerty, například koncerty sborové.

Velký podíl v podpoře umění opery nese organizace s názvem Paphos Aphrodite Festival. Tato nezisková organizace vznikla v roce 1998 a tvoří jí převážně obecní úřad města Paphosu, obecní úřad města Yeroskypou, Pegii a sdružení hoteliérů. Kromě podpory hudebního rozvoje v Paphosu se tato organizace snaží seznámit publikum s nejvýznamnějšími operami a vzbudit zájem o klasickou hudbu.

Od roku 1999, kdy poprvé u středověkého hradu na nábřeží v Paphosu zazněla Verdiho Aida, každý rok navštívilo Paphos jiné hudební seskupení a provedlo operu jako například Carmen, Turandot, Lakme, Bohéma aj. V roce 2011 navštívila Paphos pražská Státní opera s Hoffmannovými povídkami od J. Offenbacha.

Tato každoroční hudební událost patří nejen mezi největší kulturní události na Kypru, ale též dává možnost kyperským umělcům spolupracovat s kolegy ze zahraničí, navazovat nové hudební kontakty a rozšiřovat tak navzájem své vědomosti a zkušenosti.

V budoucnu má kyperský Symfonický orchestr v plánu zřídit operní soubor a zařadit tak operní program do svého repertoáru.

3.5 Sbory

Ve srovnání s operou jsou sbory na Kypru velmi rozšířené a populární. Některé dnes již mají dlouholetou tradici a jejich působení je pro kyperskou kulturu velice významné. Fungujících sborů je velké množství. Můžeme je rozdělit na městské sbory, sbory školní, sbory různých asociací a mnohé další útvary. Je dnes již téměř pravidlem, že každé velké město ze šesti krajů, na které se jižní Kypr dělí, má jeden nebo více sborů.

Vůbec nejstarším sborem z roku 1938 je sbor *Aris* založený skladatelem Solonem Michaelidesem. Tento sbor působil v Limassolu pod vedením Michaelidese do roku 1962, kdy ho následně převzal Marinos Mitellas, který vykonává funkci sbormistra dodnes. Během let sklídl sbor *Aris* mnoho úspěchů a vybudoval si pevné místo v evropské hudební sféře. S širokým repertoárem koncertoval na Kypru i v zahraničí a spolupracoval s hudebníky z celé Evropy. Sbor se mimo standardního sborového repertoáru též hodně soustředí na řecké a kyperské skladatele. V roce 2006 vyšla série šesti hudebních alb zaměřených na díla těchto autorů.

Sbormistr Marinos Mitellas, který provází sbor již dlouhá léta, je Kypřan narozený v Limassolu a žák slavného skladatele a zakladatele sboru Solona Michaelidese. Mitellas dokončil svá hudební studia v Athénách, kde studoval sbormistrovství. Jeho působení ve sboru posunulo sborovou hudbu na Kypru na vyšší úroveň a dodnes svou prací přispívá k obohacování kulturního života na ostrově.

Mezi nejstarší městské sbory bezesporu patří např. *Musical group of Paphos* založený Sotirisem Karagiorgisem v roce 1986 nebo městský sbor *Derynii* z roku 1987 založený samotnou obcí. Většina dalších sborů vznikala po roce 1990.

Kromě dospělých sborů existují i sbory dětské. Nejstarším z nich je dětský sbor *Epilogi*, který funguje už od roku 1996 a jeho sbormistryní je Angelina Nicolaidou – Spanou. Tento sbor je převážně financován Limassolskou spořitelnou a čítá přibližně šedesát členů od 8 do 13 let. Sbor většinou zpívá skladby a písně řeckých a kyperských skladatelů, ale také se zabývá vážnou hudbou od renesance až po současnost.

Během svého devatenáctiletého působení se sbor zúčastnil mnoha soutěží a vystoupení na Kypru, v Maďarsku, Itálii, Srbsku a Francii. V roce 2006 sbor reprezentoval svou zemi na

Evropské sborové soutěži *Noel in Alsace* ve Štrasburku a o rok později získal třetí místo za jeho vystoupení na sborové soutěži v Praze.

Dalším dětským sborem, který působí již od roku 2007, je *Sbor mladých* též založený Angelinou Nicolaidou – Spanou. Sbor působí v Limassolu a jeho největším vystoupení doposud je účast na *Kypria International Festival*, kde se společně s Budapešťským orchestrem prováděla Orffova kantátu *Carmina Burana*. Sbor se též účastnil mnoha koncertů pořádaných kyperských Symfonickým orchestrem, se kterým udržuje spolupráci.

4 Kyperské hudební školství a klavírní pedagogika

4.1 Historie

Po vzniku nezávislého státu Kypr v šedesátých letech se poprvé objevují zmínky o hudebním školství, které se začalo pomalu rozvíjet. Díky tomu, že je Kypr bývalou anglickou kolonií a Angličané na ostrově dodnes mají své základny, byl vždy anglický vliv na kyperský systém a tudíž i školství velký.

Zpočátku se jednalo pouze o formu soukromého vyučování jednotlivců, a to především na dva nástroje – klavír a housle. Jelikož kyperská lidová hudba má mezi hlavními nástroji housle, byl vždy tento nástroj velmi populární a zájem o něj byl největší. Žáci se učili na nástroj především proto, aby si mohli zahrát lidové písně a hudbu, která jim byla nejbližší. Na klavír se naopak učili spíše dívky z tzv. vyšších vrstev obyvatelstva jako součást společenského vzdělání.

Postupem času na Kypr začali přijíždět učitelé z Anglie a Řecka a výuka začala být intenzivnější a více zaměřená na vážnou hudbu. Ke konci 60. let se soukromí učitelé začali sdružovat a vytvářeli tzv. Odea – hudební školy, ale opět pouze soukromě, bez jakékoliv státní finanční podpory. V těchto školách se začala vyučovat hra i na jiné nástroje společně s teoretickými hudebními předměty. Řecké hudební školy pak žáci zakončovali zkouškami podle řeckých pravidel s řeckými zkoušejícími, naopak anglické hudební školy byly ukončovány podle pravidel anglických s anglickými učiteli. Tento systém je na Kypru zachován dodnes.

V 70. letech začalo stále více kyperských studentů vyjíždět za vyšším hudebním vzděláním do zahraničí s úmyslem se po studiích věnovat hudbě profesionálně jak na poli pedagogickém, tak interpretačním. Nejvíce studentů vycestovalo do Řecka, Anglie, České Republiky, Maďarska a také Ruska.

První hudební škola provozovaná z veřejných finančních prostředků vznikla v Limassolu v roce 1963. Vyučovala se hra pouze na housle a klavír, později se přidalo violoncello a další nástroje. Časem ve škole vznikl i malý orchestr a sbor. Závěrečné zkoušky byly stejné jako na soukromých hudebních školách. Dodnes je tato škola jediná, která je financovaná státem.

V současné době je na Kypru přes sedmdesát soukromých hudebních škol, které jsou převážně v Nikosii a Limassolu.

V roce 2007 byla na Kypru založena první univerzita s názvem Evropská kyperská univerzita, která nabízí pro hudební studenty celkem tři studijní programy v oboru hra na nástroj. Je to studium bakalářské, které trvá čtyři roky, studium magisterské na dva roky a také studium doktorské. Na této univerzitě učí převážně kyperští absolventi evropských hudebních škol a také cizinci.

4.2 Výukové plány a metody

Od samého počátku byly používané výukové plány a metody hudby ovlivněny řeckým a anglickým výukovým systémem. Učitelé, kteří soukromě vyučovali, byli absolventi evropských škol a praktikovali naučené evropské metody i na svých žácích.

Dnes jsou používané metody podobné jako v Evropě. Pokud se jedná o soukromou školu anglickou, které jsou na Kypru nejrozšířenější, řídí se výhradně výukovým plánem z Royal School of Music v Anglii. Studium je rozděleno na osm úrovní a obsahuje jak zkoušky z nástroje, tak i zkoušky teoretické¹⁷.

První úroveň Grade 1 - obsahuje zvládnutí čtyř durových a dvou mollových stupnic: C dur, G dur, D dur, F dur, a moll a d moll včetně harmonické a melodické stupnice, které hraje žák zvlášť. Dohromady se vyžaduje pouze stupnice C dur. Rozložené akordy v příslušných stupnicích musí žák zvládnout zahrát zvlášť podle následujícího vzorce.

---

¹⁷ Piano requirements and information. *ABRSM* [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: http://cz.abrsm.org/fileadmin/user_upload/syllabuses/pianoSyllabusComplete15.pdf

Vzorec č. 1

Z přednesových skladeb má žák možnost si vybrat tři skladby ze tří jasně stanovených seznamů:

Seznam č. 1

M. Clementi: Arietta č. 5 op. 42

J. Haydn: Menuet č. 2 G dur, Hob. IX: 3

Anglický tradicionál: The Lincolnshire Poacher, upr. J. Davies

J. Blow: Hornpipe

L. Mozart: Menuet č. 4 G dur

Ch. G. Neefe: Allegretto č. 2 C dur

Seznam č. 2

C. Gurlitt: The Rocking Horse op. 228, Vol. 1

K. Nystedt: Falling leaves ze sbírky *Barnebilder*

Katalánský tradicionál: The Song Of The Birds, upr. A. Marshall

A. Gedike: Cheerful Song č. 31 op. 36, Vol. 2

L. Papp: Waltz č. 5 ze sbírky *22 Little Piano Pieces*

A. Ponchielli: Dance of the Hours, upr. M. Bullard

Seznam č. 3

S. Clarke: The Giant's Coming

S. Duro: Calypso Joe, č. 9

P. Eben: Na krmítku č. 19 ze *Světa malých*

B. Bartók: Children at Play č. 1 ze sbírky *For Children Vol. 1*

L. Ornstein: My What A Din The Cuckoos Are Making!

K. Wooding: The House on the Hill

Součástí zkoušky je též hra z listu ve tří a čtyřčtvrtečním taktu v předepsaných tóninách, kde se klade důraz nejen na správné čtení a rytmus, ale také na dynamiku a správnou artikulaci. Závěrečnou částí zkoušky je poslechový test, který obsahuje vytleskávání pulzace, zpívání předebraných krátkých melodií, určení výšky tónů, rozpoznání změny rytmu a zodpovězení dvou otázek ohledně skladby, kterou zkoušející zahraje.

Druhá úroveň Grade - 2 obsahuje zvládnutí stupnic v rozsahu dvou oktáv: G dur, D dur, A dur, F dur, e moll, d moll, g moll včetně harmonické, melodické stupnice a rozkladů směrem nahoru a dolů. Poprvé se objevuje i chromatická stupnice, kterou žák musí zahrát od klávesy D, zvláště, v rozsahu jedné oktávy.

Rozložené akordy ve stupnicích F dur a e moll zvláště, ve dvou oktávách podle následujícího vzorce.

Vzorec. 2

Tři seznamy skladeb, ze kterých si žák vybírá vždy jednu, obsahují:

Seznam č. 1

G. F. Händel: Impertinence, HWV 494

C. Schale: Menuet C dur

J. K. Vaňhal: Sonatina č. 4 G dur W. XIII:125, první věta

J. Clarke: A Trumpet Menuet č. 3

L. Mozart: Allegro D dur

W. A. Mozart: Zpěv ptáčníka z opery *Kouzelná flétna*, upr. M. Bullard

Seznam č. 2

J. Ferrer: Spanish Serenade op. 34, upr. F. Waterman a M. Harewood

V. Neugasimov: Lullaby ze sbírky *Pianoheads*

R. Schumann: Gukuk im Versteck op. 68 z *Alba pro mládež*

L. Fly: Hot Rolls č. 8

M. Lysenko: Raindrops č. 5

N. Podgornov: The Little Flower

Seznam č. 3

J. Mercer: I'm an Old Cowhand, up. N. Iles

J. N. Hummel: Preludium č. 10 op. 56b z *Klavírní skladby pro děti*

E. Kaneda: Gachou no Koushin

C. Barratt: Lazy River

R. Garcsia: Twisters op. 5 ze sbírky *Miniaturny pro klavír*

H. Hammond: On the ball z *Cool Piano Sport*

Hra z listu obsahuje krátkou skladbu ve stupnicích z první úroveň včetně nových stupnic D dur, e moll a g moll. Poslechový test obsahuje stejné úkoly jako v první úrovni.

Třetí úroveň Grade 3 - obnáší stupnice A dur, E dur, H dur, B dur, Es dur, h moll, g moll, c moll. Stupnice se hrají v rozsahu dvou oktáv unisono a přibývají dvě stupnice A dur a také a moll harmonická v protipohybu. Chromatická stupnice se hraje od tónu As a C. Zůstávají i rozklady a rozložené akordy ve stejných stupnicích.

Poslechové skladby, ze kterých si žák vybere tři, jsou tyto:

Seznam č. 1

M. Clementi: Sonatina C dur č. 1 op. 36, první věta

J. Clarke: The Bonny Gray Ey's Morn
D. Scarlatti: Menuet Kp. 40, L. 357
C. P. E. Bach: Allegro C dur
J. Haydn: Allegretto Es dur č. 6
C. Reinecke: Sonatina a moll, op. 136, č. 4, čtvrtá věta

Seznam č. 2

W. Carroll: A Stormy Coast č. 7
V. Rebikov: Pastushok na svireli igraet č. 8 op. 31
Španělský tradicionál: The Donkey Has Died, up. C. Barrat
A. Goedicke: Školní hodina č. 36 z alba *60 lehkých klavírních skladeb pro začátečníky*
T. Kullak: Witche's Dance č. 2 op. 4
H. Reinhokl: Ariette č. 14 op. 39 z alba *Miniatur – Builder*

Seznam č. 3

F. Gellnick: Moody Prawn Blues
N. Iles: Cotton Reel
P. Martin: Jack Is Sad
M. Schoenmehl: Melancholy
M. Seiber: Foxtrot II
J. Torres: Aurora Spectrum 4

Hra z listu ve třetí úrovni obsahuje skladbu o osmi taktech ve stupnicích, které požaduje druhá úroveň a přibývá možnost taktového označení ve 3/8. Poslechový test zůstává stejný, ale jeho obtížnost se zvyšuje.

Čtvrtá úroveň Grade 4 - obsahuje stupnice: H dur, B dur, Es dur, As dur, Des dur, cis moll, gis moll, c moll a f moll. Přibývají stupnice F dur, Es dur, d moll a c moll harmonická v protipohybu a chromatickou stupnici musí žák umět zahrát od jakékoliv noty, kterou zkoušející zadá.

Seznamy skladeb pro čtvrtou úroveň jsou:

Seznam č. 1

J. N. Hummel: Tempo di Menuetto č. 3 op. 52 z alba *Six pieces très faciles*

J. Kirnberger: La Lutine

G. H. Stölzel: Partita G dur, třetí věta

J. S. Bach: Invence C dur č. 1

J. Haydn: Allegro F dur č. 2

J. L. Krebs: Klavírní kus Es dur č. 2

Seznam č. 2

A. Estévez: Lullaby for a Doll č. 7 ze sbírky *17 piezas infantiles*

W. Rybicki: I Know of a Pleasant Meadow op. 58

R. Schumann: Huntsman's Song č. 7 op. 68 z *Alba pro mládež*

S. Bortkiewicz: Russian Peasant Girl č. 1 op. 54

C. Czerny: Cvičení B dur č. 60 op. 823

R. Fuchs: Morning Song č. 1 op. 32

Seznam č. 3

D. C. Glover: Indian Pony Race

M. Cornick: In The Shed

S. Prokofjev: Promenade č. 2 op. 65 z *Musiques d'enfants*

B. Bartók: Der Stampfer č. 3 z *Rumunských tanců*

B. Chapple: Parade č. 3 z alba *On the Cool Side*

K. Slavický: A Czech Song z alba *Piano a mládež*

Test ze hry z listu obsahuje skladbu o osmi taktech ve stupnicích ze třetí úrovně a přibývá taktové označení 6/8. Poslechový test obsahuje hru nebo zpěv předebrané melodie, intonace ve stupnicích C dur, F dur a G dur, zodpovězení dvou otázek na skladbu předebranou zkoušejícím a vytleskání taktu nebo určeného úseku z not.

Pátá úroveň Grade 5 - obsahuje všechny durové a mollové stupnice včetně harmonické a melodické stupnice, stupnice F dur, Des dur nebo Fis dur a B dur v protipohybu, chromatickou stupnici začínající na jakékoliv notě určené zkoušejícím po směru i v protipohybu včetně rozkladů a rozložených akordů ve všech durových i mollových stupnicích.

Skladby, ze kterých si v páté úrovni žák vybírá, jsou:

Seznam č. 1

J. S. Bach: Preludium c moll č. 2

J. L. Dusík: Sonatina G dur č. 1 op. 19, první věta

I. J. Pleyel: Sonáta B dur B. 571, druhá věta

G. F. Händel: Entrée G dur č. 10

J. Haydn: Menuet c moll z *The Classical Spirit*, díl první

W. A. Mozart: Sonatina C dur č. 6, první věta

Seznam č. 2

J. F. F. Burgmüller: The Storm č. 13 op. 109 z *Études de genre*

R. Glier: Gaiamente č. 3 op. 47 z alba *12 Esquiesses*

H. Hofmann: In the Evening č. 2 op. 88

F. Bridge: Allegretto con moto č. 1 ze sbírky *Miniature Pastorals*

A. Jansen: Song č. 10 op. 33

S. Maikapar: Preludium F dur č. 19 op. 38 z díla *20 Preludes for Pedal*

Seznam č. 3

B. Bartók: Večer na vsi č. 5 z alba *10 lehkých kusů*

A. Tansman: Hide and Seek, č. 4 z alba *Pour les enfants*, vol. 4

E. Vis: 60s Swing č. 1 z alba *Swinging Rhythms*

V. Capers: Sweet Mister Jelly Roll, č. 3 z alba *Portraits in Jazz*

S. Ding: To The Suburbs, *Suita pro děti*, první věta

D. Šostakovič: Tanec č. 7 z *Tance panenek*

Během testu žák hraje z listu skladbu o velikosti osmi až dvanácti taktů, v předznamenání do čtyř křížků nebo béček a v taktovém označení jako v přechozích úrovních. Poslechový test je stejný jako ve čtvrté úrovni.

Šestá úroveň Grade 6 - včetně sedmé a osmé vyžaduje k jejímu splnění již vykonané zkoušky z hudební teorie z páté úrovně. Bez těchto zkoušek se nelze na test přihlásit.

Stupnice se vyžadují všechny (dur, moll) v unisonu, ve staccatu a v tercích. Chromatickou stupnici musí žák umět zahrát od jakékoliv noty, kterou zkoušející zadá. Hrají se také arpeggia a rozložené dominantní septakordy.

Seznamy skladeb pro Grade 6 jsou:

Seznam č. 1

J. S. Bach: Sinfonia č. 11 g moll, BWV 797

Beethoven: Sonáta B dur op. 22, třetí věta

J. L. Krebs: Sonáta G dur č. 2 KWV 833, první věta

J. C. F. Bach: Allegro B dur

W. A. Mozart: Sonáta C dur K. 545, první věta

G. Ph. Telemann: Fuga seconda ze sbírky *Easy Fugues with Little Pieces*

Seznam č. 2

S. Bortkiewicz: First Sorrow č. 5 op. 14

F. Chopin: Mazurka C dur, č. 3 op. 33

E. Grieg: Little Bird č. 4 op. 43 z *Lyrických kusů*, díl 3

G. Grovlez: Le pastour z alba *L'Almanach aux images*

R. Schumann: Sonáta G dur č. 1 op. 118, druhá věta

J. Turina: Duo sentimental č. 6 op. 52 z alba *Miniaturas*

Seznam č. 3

H. Arlen a E. Y. Harburg: Over the Rainbow, upr. E. Stapleton

H. Villa – Lobos: The Crab č. 3 ze sbírky *Guia práctico*

J. Z. Wang: Dragon Lantern Tune č. 5 z alba *Five Yunnan Folksongs*

R. R. Bennett: Two Turtle – Doves č. 2 z alba *Partridge Pie*, díl 1

S. Gubaidulina: Forest Musicians č. 14 z alba *Musical Toys*

C. Vine: Threnody č. 5 z alba *Five Bagatelles*

Hra z listu na této úrovni vyžaduje přečtení skladby dlouhé dvanáct až šestnáct taktů, v taktovém označení z předchozích úrovní s přidáním taktů 9/8, 5/4 a 5/8. Poslechový test obsahuje zpěv melodie, která je součástí krátké skladby, již zkoušející zahraje, intonace melodie z not, určení základních funkcí předehrané kadence a vytleskání rytmického úseku z předehrané skladby.

Sedmá úroveň Grade 7 - vyžaduje zvládnutí všech stupnic ve staccatu, legatu, v protipohybu, v terciích, sextách, chromatickou stupnici od jakékoliv noty a rozložené dominantní septakordy.

Seznamy ze kterých si žák, vybírá tři skladby, jsou následující:

Seznam č. 1

M. I. Glinka: Fuga a moll

G. F. Händel: Sonatina d moll HWV 581

W. A. Mozart: Sonáta G dur K. 283, první věta

J. S. Bach: Francouzská Suita E dur č. 6 BWV 817, Allemande

J. S. Bach, trans. Ch. V. Alkan: Siciliano BWV 1031

D. Scarlatti: Sonáta A dur Kp. 182

Seznam č. 2

M. Du a Z. Wu: The Mermaid Suite, třetí věta

E. MacDowell: By a Meadow Brook č. 9 op. 51 z alba *Woodland Sketches*

S. Palmgren: Night in May č. 4 op. 27 z alba *Toukokuu*

C. A. Kjuui: Waltz č. 2 op. 31

F. Liszt: Four Short Piano Pieces č. 2

F. Mendelssohn Barholdy: Gondellied z alba *Venetian Gondola Songs*

Seznam č. 3

S. Bodorová: Carousel

C. Debussy: Preludium č. 10, díl 2

D. Šostakovič: Preludium Des dur č. 15 op. 34

J. Dichler: Toccata – Etüde

M. Gould: Chine Blue č. 3 z alba *Pieces of China*

P. Sculthorpe: Sonatina, první věta

Hra z listu obsahuje přečtení skladby v rozmezí šestnácti až dvaceti taktů, v taktovém označení jako v předchozích úrovních s přidáním 7/8 a 7/4 taktu. Poslechový test obsahuje zpěv melodie z předebrané skladby, intonaci z listu, rozpoznání základních funkcí v kadenci, rozpoznání a určení modulace a vytleskání rytmického úseku z not.

Osmá úroveň Grade 8 - obsahuje všechny stupnice ve všech formách jako předchozí úrovně a přibývá chromatická stupnice v terciích a celotónová stupnice.

Skladby pro osmou úroveň jsou následující:

Seznam č. 1

W. Alwyn: Preludium a fuga psaná na indiánské stupnici

J. S. Bach: Preludium a fuga c moll BWV 847

D. Scarlatti: Sonáta f moll Kp. 239 (L. 281)

J. S. Bach: Allegro e moll BWV 1019

G. F. Händel: Suita E dur HWV 430, čtvrtá věta

D. Scarlatti: Sonáta h moll Kp. 497 (L. 146, č. 176)

C. Schumann: Preludium a Fuga g moll č. 1 op. 87

D. Šostakovič: Preludium a Fuga a moll č. 2 op. 87

Seznam č. 2

J. L. Dusík: Sonáta B dur op. 24, první věta

E. Grieg: Sonáta e moll op. 7, první věta

F. Schubert: Sonáta a moll D. 537, první věta

L. van Beethoven: Sonáta G dur č. 2 op. 14, první věta

J. Field: Rondo Twelve O' Clock č. 12 z alba *Filed Nocturnes and Other Short Piano Pieces*

J. Haydn: Sonáta A dur XVI/26, první věta

J. N. Hummel: Rondo all'Ungherese č. 6 op. 107

W. A. Mozart: Sonáta D dur K. 311, první věta

Seznam č. 3

B. Bartók: Tanec v bulharském rytmu č. 4 z *Mikrokosmu*, díl 6

F. Bridge: Canzonetta

F. Chopin: Waltz h moll č. 2 op. 69

G. Fauré: Andante quasi allegretto č. 1 op. 84 z *Pièces brèves*

Ph. Martin: Allegro noc brio č. 4 z *The Rainbow Comes and Goes*

H. Warren a A. Dubin: September In The Rain, arr. Iles

A. Bax: Countray – Tune

J. Brahms: Balada č. 1 op. 10

E. Chabrier: Habanera

C. Debussy: Danse bohémienne č. 4 z *Easy Piano Pieces and Dances*

E. Dohnányi: Suite in the Olden Style op. 24, Allemande

P. Hindemith: Dance Of The Wooden Dolls z *Tuttifantchen*

L. Janáček: Sýček neodletěl č. 10 z alba *Po zarostlém chodníčku*

F. Liszt: Eglogue č. 7

D. Milhaud: Tjuca č. 8 op. 67 z *Saudades do Brasil*

P. I. Čajkovskij: Nokturno č. 1 op. 10

Zkouška z hry z listu obsahuje přečtení skladby dlouhé zhruba na jednu stránku v taktovém označení stejném jako u předešlých úrovní a přibývá 12/8 takt. Poslechová část obsahuje stejné úkoly jako úrovně předchozí a přibývá rozpoznání předebraných akordů a jejich tóny, zpívání improvizovaného doprovodu k melodii a krátká rozmluva se zkoušejícím o skladbě, kterou zahraje.

Tento výukový plán rozdělený na osm úrovní je dle mého názoru dobře koncipovaný a nabízí tak zvládnutí základních hudebních disciplín na dobré úrovni. Po ukončení tohoto osmistupňového cyklu mají žáci možnost po složení dalších teoretických a praktických zkoušek dosáhnout anglických diplomů ATCL, LTCL, FTCL nebo LRSM.

4.3 Budoucnost hudebního školství a klavírní pedagogiky

Od roku 2000 začalo ministerstvo školství a kultury zakládat hudební lycea ve čtyřech největších městech Kypru a od letošního nového školního roku (2015) se také plánuje otevření hudebních gymnázií.

V hudebním lyceu, které je na úrovni střední školy, se žáci učí od patnácti let a školu končí závěrečnou maturitní zkouškou. Jsou zde zastoupeny všechny hudební nástroje a hudební předměty. Na hudebním gymnáziu budou žáci začínat od dvanácti let a budou ve svých studiích pokračovat na hudebním lyceu.

Klavírní pedagogika se v posledních dvaceti letech dostává postupně na vyšší úroveň, než tomu bylo v minulosti. Je to především zásluhou zahraničních pedagogů s kvalitním hudebním vzděláním a také místních pedagogů, kteří studovali na prestižních hudebních akademiích v Evropě.

Anglický výukový systém, který je na Kypru nejrozšířenější, se pomalu začíná nahrazovat i jinými, právě díky absolventům univerzit v Čechách, Maďarsku, Rakousku a Německu. Tito mladí pedagogové sledují současné světové trendy v pedagogice a přinášejí tak poznatky, které následně aplikují v praxi a rozvíjí a urychlují vývoj vzdělávacího systému.

Založení katedry hudební výchovy na Evropské kyperské univerzitě bylo velkým posunem dopředu. Umožnilo tak kyperským i zahraničním studentům absolvovat svá studia na Kypru a zdejšími pedagogům navázat nové mezinárodní vztahy. Postupně se úroveň katedry zvyšuje a díky evropskému vzoru, který katedra kopíruje, se její studenti stávají absolventy vysoké školy evropského rázu.

5 Klavírní pedagogika očima soukromých učitelů

Tato práce se doposud zabývala hudební kulturou a životem v minulosti a současnosti na Kypru. Dále byl představen vývoj hudebního školství a klavírní pedagogiky, včetně uvedení současné situace a také byli podrobně předloženy výukové plány, jimiž se řídí většina anglických i řeckých soukromých škol. Tato kapitola však směřuje svou pozornost na pohledy a zkušenosti soukromých klavírních pedagogů, kteří mají vlastní systémy a neřídí se zaběhnutými modely výuky podle Royal School of Music.

5.1 Cíle výzkumu

Cílem tohoto dotazníkového šetření bylo především zjistit pedagogické zkušenosti vyučujících, jejich používané metody, a jak sami pedagogové vnímají vývoj klavírní pedagogiky na Kypru. Záměrem bylo prozkoumat, jaké konkrétní učebnice a skladby během výuky používají a jak reagují na výuku samotní žáci.

5.2 Struktura dotazníku

Dotazník byl určen pro učitele hry na klavír, kteří mají svou soukromou školu, která nesleduje plány a metody anglické Royal School of Music a sami volí postupy klavírní výuky. Obsahuje celkem dvacet otázek a je rozdělen na čtyři kategorie. První kategorie, obsahuje čtyři polouzavřené otázky, které pokrývají zjištění základních informací o respondentovi a slouží k charakteristice vzorku respondentů. Druhá kategorie obsahuje dvě uzavřené a jednu otevřenou otázku, zjišťující délku a místo absolvované pedagogické praxe. Třetí stěžejní kategorie se zabývá výukovými metodami používanými učiteli a tvoří jí jedenáct otázek, z nichž některé jsou otevřené a některé uzavřené. Poslední kategorie zjišťuje pohledy na klavírní pedagogiku na Kypru a na případný posun, který během let učitelé vnímají. Tvoří jí dvě otevřené otázky. Závěrečná část dotazníku ponechává respondentům prostor k vyjádření vlastních připomínek, ke komentářům a případným návrhům.

5.3 Hypotézy

Hlavním cílem výzkumu je popsat současný stav soukromého klavírního vyučování na Kypru a popsat výukové metody a jejich případnou odlišnost s metodami Royal School of Music. Lze předpokládat, že metody nebudou nijak zvlášť rozdílné a že budou čerpat z pevně zažitých a stanovených obecných základů klavírní výuky. Proto lze jako první hypotézu uvést, že: **Výukové metody se neliší od většinově používaných metod v klavírním vyučování.**

Dalším cílem je zjistit pohled učitelů na klavírní pedagogiku a na její vývoj za poslední dvě desetiletí. Lze předpokládat, že: **Respondenti uvedou zaznamenaný význačný posun v tomto směru a budou směřovat k názoru, že posledních dvacet let bylo zlomových.**

5.4 Popis sběru a analýzy dat

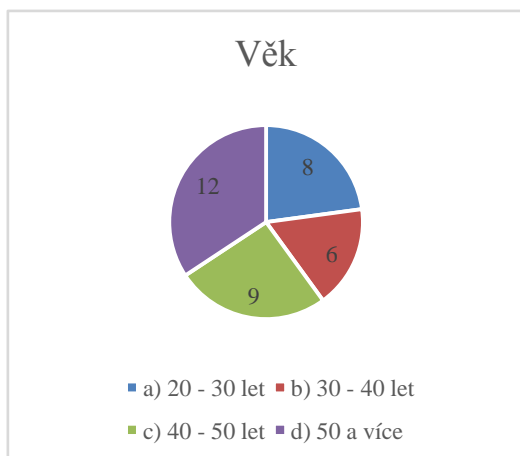
Dotazník byl zaslán vybraným učitelům hry na klavír ze čtyř největších měst na Kypru a to konkrétně v Nikosii, Limassolu, Larnace a Paphosu. Celkem bylo osloveno 35 pedagogů. Dotazník vyplnilo všech třicet pět oslovených - tedy 100%. Vzhledem k počtu soukromých hudebních škol v poměru k soukromým vyučujícím na Kypru je tento vzorek dostačující k vytvoření obecného profilu.

Získaná data byla analyzována za pomoci kalkulátoru Microsoft Excel a vyobrazena za pomoci statistických zobrazení, při kterých byly využity základní funkce popisné statistiky jako např. medián.

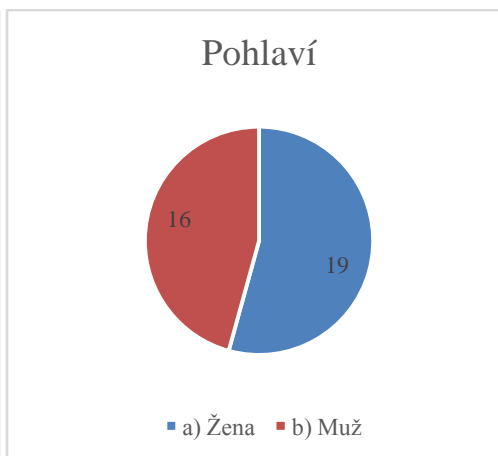
5.5 Výsledky

Základní informace o respondentech:

Graf 1 – rozložení respondentů dle věku

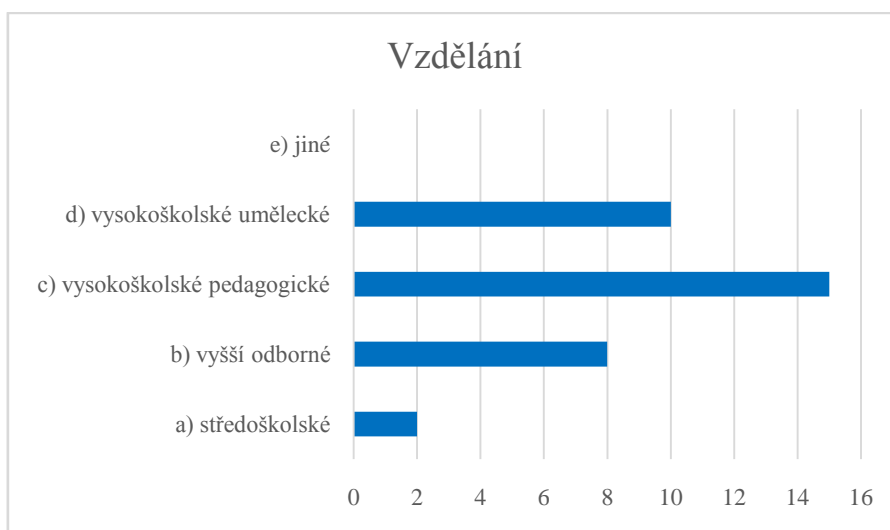

Graf 2 – rozložení respondentů dle pohlaví

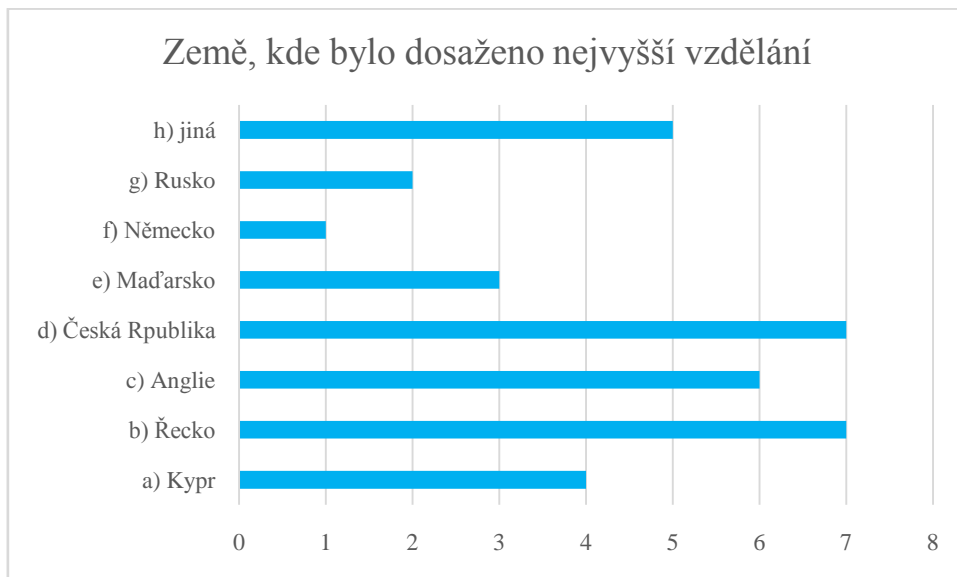
Z třiceti pěti respondentů, kteří dotazník vyplnili, bylo devatenáct žen a šestnáct mužů. Jejich věk se pohybuje většinou mezi 45 – 55 lety a je zde poměrně velké zastoupení mladých učitelů od 20 – 30let. Tyto informace dokládají fakt, že v současné době hodně mladých maturantů pokračuje ve svých studiích na hudebních vysokých školách a že v sedmdesátých a osmdesátých letech se hudbu rozhodlo studovat poměrně velké množství studentů.

Graf 3 – rozložení respondentů dle vzdělání

Většina z dotazovaných má dokončené vysokoškolské pedagogické vzdělání. Následuje deset respondentů s vysokoškolským vzděláním uměleckým a osm respondentů s vyšším odborným vzděláním. Pouze dva dotazování mají pouze středoškolské vzdělání.

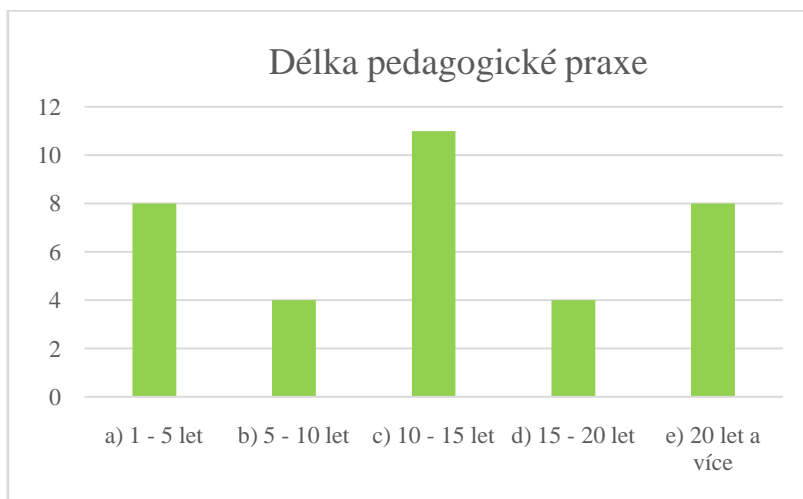
Graf 4 – rozložení respondentů dle země, kde dosáhli nejvyšší vzdělání

Česká Republika společně s Řeckem patří mezi nejoblíbenější země, které pedagogové vyučující na Kypru volili pro svá studia. Anglie je také často volená země a po ní následuje Bulharsko, které nebylo uvedeno v pevném výběru, ale respondenti jej uváděli do možnosti *jiná*.

Klavírní pedagogická praxe:

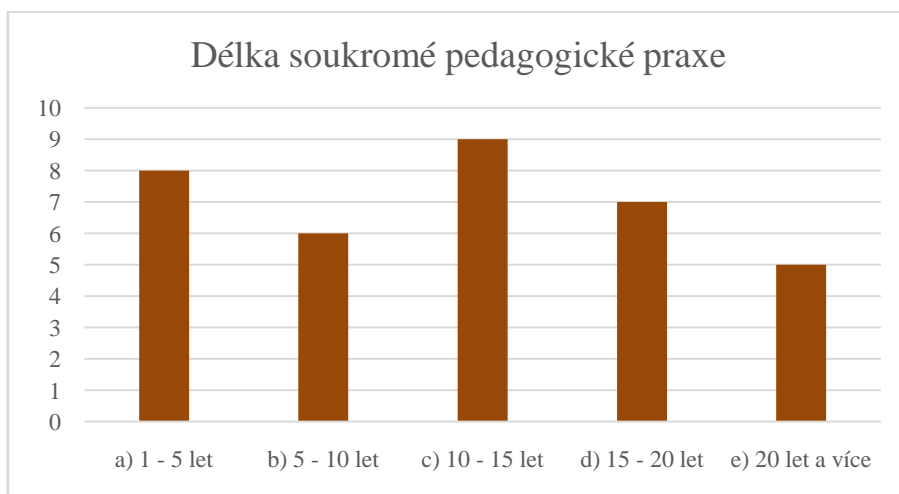
Graf 5 – rozložení respondentů dle délky pedagogické praxe

Jedenáct ze třiceti pěti respondentů má více než desetiletou pedagogickou praxi a osm respondentů má dokonce více než dvacetiletou. Poměrně velké zastoupení mladých učitelů dokazuje fakt, že osm respondentů má pedagogickou praxi v rozsahu jednoho až pěti let. Polovina zbylých osmi učitelů má více než pětiletou praxi a druhá polovina více než patnáctiletou.

Dvacet osm respondentů uvádí k otázce č. 6 jako místo jejich pedagogické praxe Kypr. Tři respondenti uvádějí Řecko, dva Anglii a dva Českou republiku.

Graf 6 – rozložení respondentů dle délky soukromé pedagogické praxe

Nejvíce respondentů uvádí délku soukromé pedagogické praxe mezi deseti až patnácti lety. Druhé místo tvoří osm respondentů, kteří uvádí jeden rok až pět let a respondenti, kteří soukromě učí již přes patnáct let. Šest dotazovaných soukromě učí přes pět let a pět jich učí dvacet a více let.

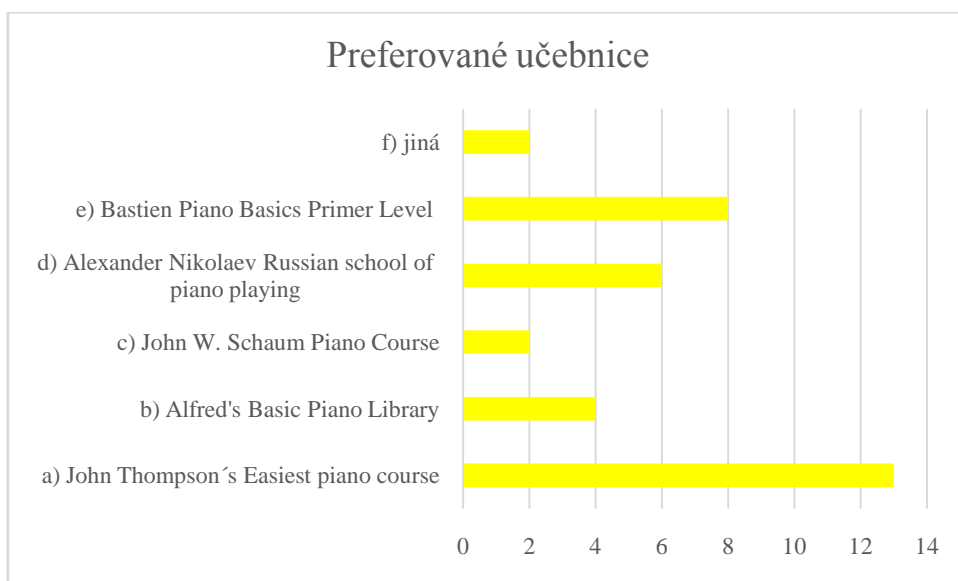
Výukové metody:

Graf 7 – rozložení respondentů dle využití učebnice při výuce

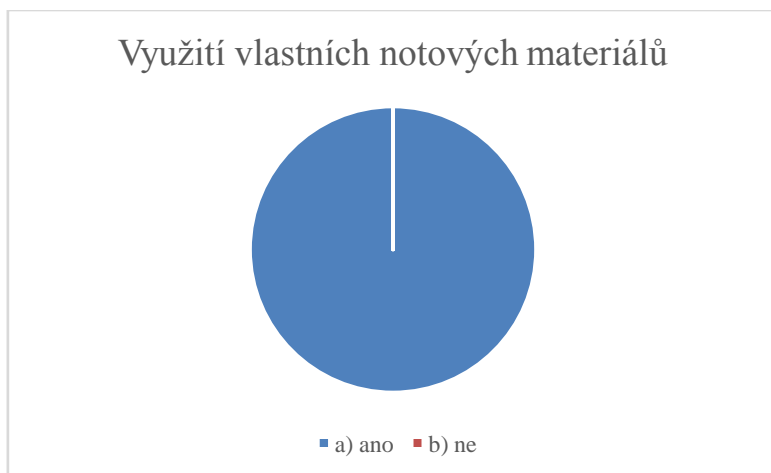
91 % z učitelů při své výuce v začátcích s malými dětmi využívá učebnice hry na klavír (klavírní školy). Tři učitelé, kteří zastupují zbylých 9%, učebnice nevyužívají.

Graf 8 – rozložení respondentů dle preferované učebnice

Nejoblíbenější učebnicí je *Easiest piano course* od Johna Thompsona. Velké zastoupení má i *Bastienův Piano Basics Primer* a své příznivce má i *Ruská klavírní škola A. Nikolajeva*. Méně oblíbená je *Alfred's Basic Piano Library* a *Piano Course* od Johna W. Schauma. Dva respondenti též uvedli využití české *Klavírní školičky* a *Nové klavírní školy* od Z. Janžurové a M. Borové.

Graf 9 – rozložení respondentů dle využití vlastních materiálů při výuce

Na otázku č. 10 všichni učitelé jednoznačně odpověděli, že kromě použití učebnic využívají i další notové materiály, aby byla výuka různorodá a ne monotónní.

Graf 10 – rozložení respondentů dle hry stupnic ve výuce

I přesto, že je hra stupnic nezbytnou součástí klavírní techniky a osvojení si správných návyků při hře, sedm učitelů s žáky stupnice nehraje a tvoří tak 20% těch, kteří odpověděli na otázku č. 11 ne. Dvacet osm učitelů odpovědělo, že stupnice cvičí a tak 80% tázaných, kteří odpověděli ano.

Graf 11 – rozložení respondentů dle cvičení hry z listu se žáky

Na otázku č. 12, jestli učitelé trénují s žáky hru z listu zvlášť a věnují tomu speciální čas ve své výuce, odpovědělo ano jen 40% učitelů. Zbýlých 60% učitelů se žáky hru z listu netrénuje.

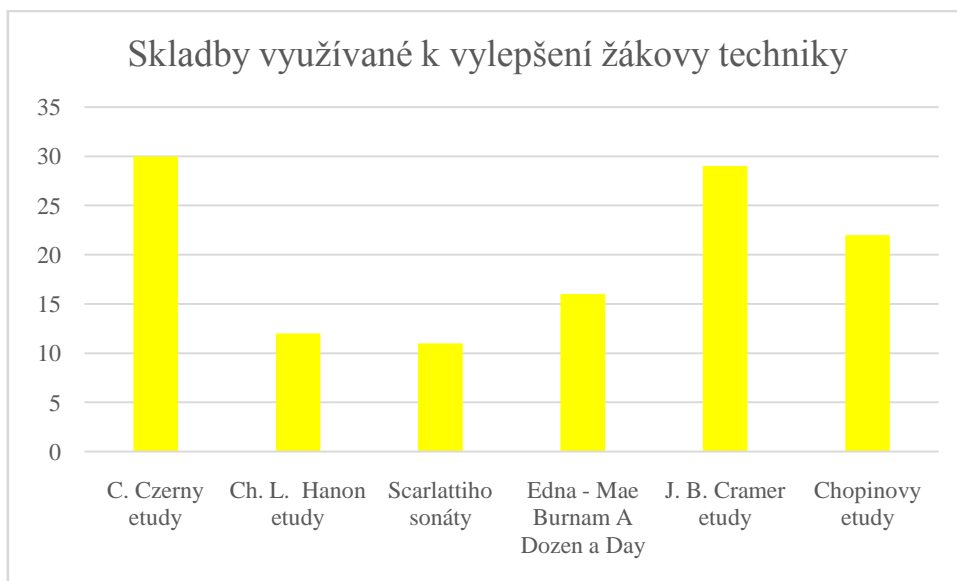
Graf 12 – rozložení respondentů dle toho, jestli nechávají žáky vybírat skladby

Většina učitelů alespoň někdy nechává žáky vybírat si skladby, které se budou nacvičovat. 29% učitelů, zastává názor, že skladby by měl vybírat výhradně učitel, tedy na otázku č. 13 odpověděli ne.

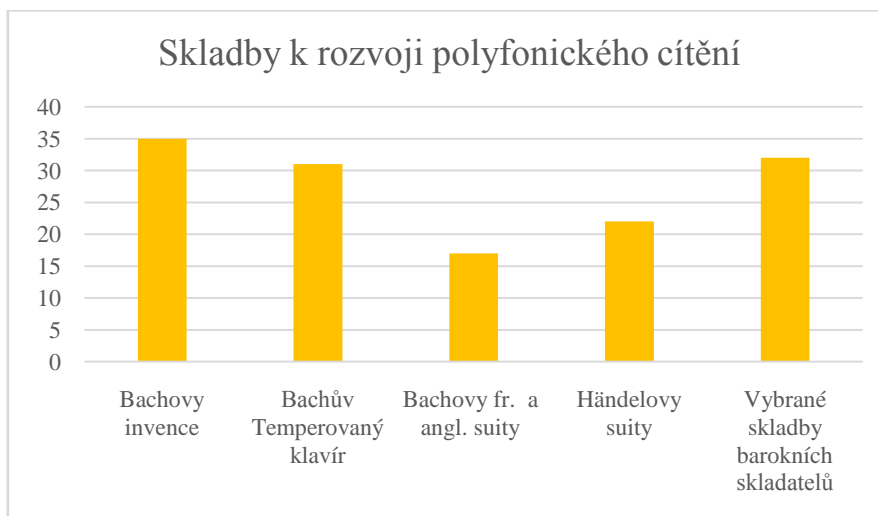

Graf 13 – rozložení respondentů dle volených skladeb k vylepšení žákovy techniky

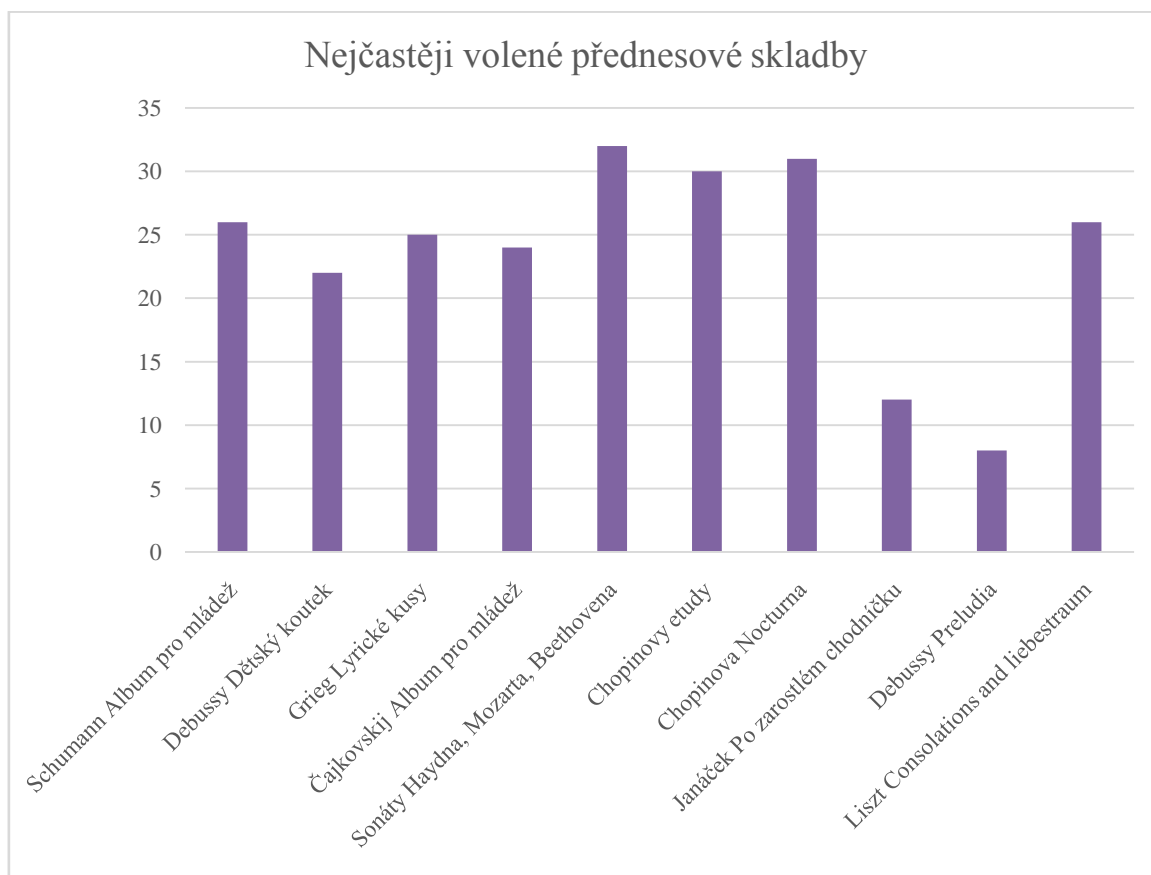
Otázka č. 14 je zaměřená na skladby, které učitelé cíleně využívají k vylepšení žákovy techniky. Otázka nespecifikuje konkrétní věk, a tak mezi odpověďmi jsou uvedeny skladby různých úrovní. Valná většina učitelů mezi uváděla pravděpodobně nejvyužívanější cvičení C. Czernyho a etudy J. B. Cramera. Velice oblíbeným sešitem se zdá být učebnice s názvem *A Dozen a Day* od E. M. Burnam, kterou uvedlo 16 učitelů. Pro starší žáky volí učitelé především Chopinovy etudy. Etudy francouzského skladatele Ch. L. Hanona uvedlo celkem dvanáct pedagogů a sonáty D. Scarlattioho jedenáct. Učitelé též často zmiňovali sonáty Haydna, Mozarta a Beethovena ve spojitosti s výběrem skladeb pro vyspělejší žáky.

Graf 14 – rozložení respondentů dle výběru skladeb k rozvoji polyf. cítění

K rozvoji polyfonického cítění se učitelé shodli na Bachových invencích, Bachově Temperovaném klavíru a na různých skladbách z barokního období. Dále uváděli pro starší žáky vhodné Händelovy suity a suity J. S. Bacha.

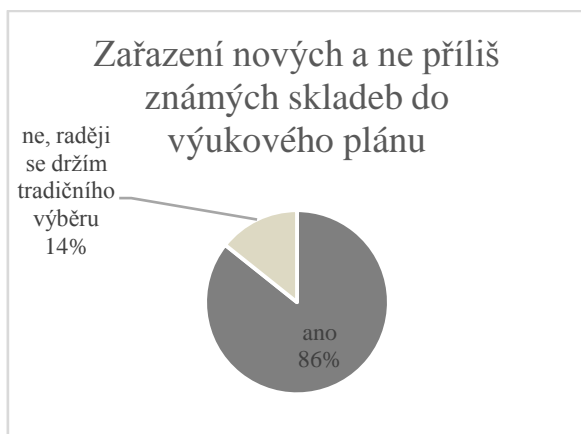
Graf 15 – rozložení respondentů dle volených přednesových skladeb

Graf č. 15 vyobrazuje nejčastěji uvedené přednesové skladby, které učitelé volí pro své žáky. Mezi nejoblíbenější skladby patří Haydnovy, Mozartovy a Beethovenovy sonáty, Chopinova nokturna a etudy, skladby R. Schumanna, E. Griega, F. Liszta a Čajkovského *Album pro mládež*. Učitelé též uvedli skladby z Janáčkova *Po zarostlém chodníčku* a Debussyho *Dětský koutek* a *Preludia*.

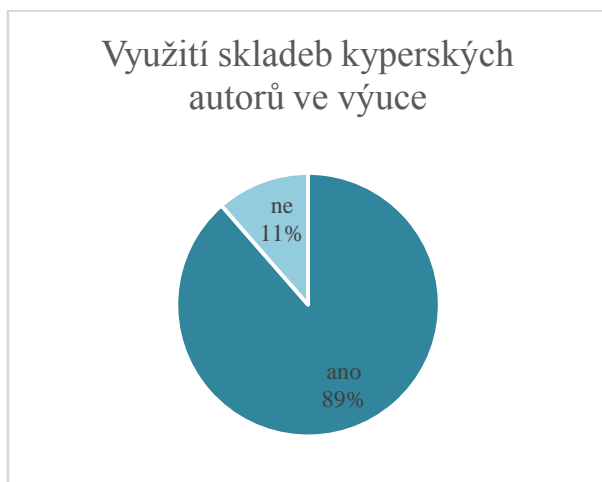
Učitelé do svých odpovědí uváděli i další samostatné skladby různých autorů, jako např. díla Rachmaninova, Mendelssohnova nebo skladby B. Martinů.

Graf 16 – rozložení respondentů dle zařazování nových skladeb do výukového plánu

Na otázku, zda se učitelé snaží do své výuky zařazovat nové a ne příliš známé skladby, 86% odpovědělo ano. 14% respondentů vysvětlilo, že nové skladby nevyhledávají, nebo takové skladby využívají jen výjimečně. Mezi skladbami, které učitelé uváděli, byly např. Skrjabinova Preludia, Rachmaninovy Moments musicaux, Stravinského Les cinq doigts a díla dalších moderních a soudobých skladatelů.

Graf 17 – rozložení respondentů dle využití skladeb kyperských autorů ve výuce

89% učitelů ve své výuce využívá ve své výuce skladby kyperských autorů a 11% tyto skladby nevyužívá. Mezi skladbami, které učitelé zmínili, jsou např. skladby Ch. Georgiadese, Cypriena Katsarise a N. Economou.

Otázka č. 19, která zjišťuje pohledy učitelů na klavírní pedagogiku na Kypru, byla zodpovězena všemi třiceti pěti respondenty. Mezi odpověďmi převažovaly názory, že se kyperská klavírní pedagogika neustále posouvá dopředu, a že díky studentům, kteří studují v zahraničí a vrací se na Kypr, kde zakládají hudební školy, se tento proces značně urychluje. Otevření hudební katedry na Evropské kyperské univerzitě uvádí většina učitelů za význačný krok, který Kypr zase o něco více spojuje s Evropou.

Tyto odpovědi u otázky č. 19 plynule navazují na odpovědi na otázku č. 20, kde učitelé vyjadřovali svůj názor na to, jestli zaznamenali za posledních dvacet let nějaký větší rozdíl a posun dopředu v oblasti klavírní pedagogiky. Všichni učitelé se shodují, že založení hudebních lyceí a plánované založení hudebních gymnázií dává naději mladým studentům vysokých škol, že na Kypru naleznou uplatnění a že se věci neustále vyvíjejí a posouvají dopředu. Během dvaceti let učitelé uvádějí zřízení mnoha hudebních škol, které mají vysokou úroveň ve vyučování.

5.6 Shrnutí

Provedený výzkum se zabýval zjištěním obecných výukových metod soukromých učitelů hry na klavír na Kypru, jejich pedagogickými zkušenostmi a jejich pohledy na klavírní pedagogiku. Jelikož neexistuje žádný výzkum, který by se touto problematikou zabýval, lze považovat tento počín za první a ojedinělý. Přestože počet respondentů není nijak velký, je dle mého názoru dostačující k utvoření obecné představy.

Na počátku výzkumu byly předloženy dvě hypotézy, které se během zpracování dat a jejich vyhodnocení potvrdily. Výsledky jasně ukazují, že se výukové metody používané soukromými učiteli neliší od v Evropě standardně používaných metod v klavírním vyučování. Lze např. zmínit obecné způsoby nacvičování techniky, skladby volené k rozvíjení polyfonického cítění, nebo skladby volené k přednesovým účelům.

Zaznamenané odpovědi k posledním dvěma otázkám dotazníku jasně potvrzují druhou vyslovenou hypotézu, tedy že všichni respondenti zaznamenávají posun a neustálý rozvoj v oblasti klavírní pedagogiky. Jako nejvýznamnější uvádějí události, které se staly během posledních dvaceti let.

6 Didaktický a interpretační náhled na instruktivní klavírní dílo „Kinderlaunen“ od N. Economou

6.1 Představení díla

Klavírní dílo *Kinderlaunen* nebo také *Childhood Whims* a *Children's Etudes* bylo napsáno v lednu v roce 1972 na konci skladatelových studií na moskevské konzervatoři. Toto dílo Economou věnoval své klavírní pedagožce Rimmě A. Hananině, které si velice vážil a která hodně ovlivnila jeho umělecký růst.

Soubor obsahuje šestnáct skladeb, které mají většinou kratší rozsah a jsou určené pro mladé klavíristy. Skladby by se daly také nazvat malými sepsanými improvizacemi, které hýří barvami, různými hudebními styly, technikou, lidovou hudbou a živým a charakteristickým rytmem. Economou při psaní těchto skladeb nešetřil fantazií a ani inspirací, kterou čerpal ze svého prostředí, své rodné země a od lidí, se kterými se setkával. Mezi skladbami nalezneme jak lehce zvládnutelné kousky, tak i technicky náročnější etudy, které vyžadují určitou zralost interpreta. Každý kousek nese svůj dobře zvolený název, který o hudbě dostatečně vypovídá. Objevují se názvy jako např. *Frage*, *Wiegenlied*, *Spielzeugladen*, *Melancholie*, *Neugier* nebo *Antwort*. Všechny tyto názvy nebyly vybrány náhodou a jejich zohlednění při nacvičování skladby může význačně ulehčit práci.

Album *Kinderlaunen* je dle mého mínění srovnatelné s díly jako např. *Album pro mládež* od R. Schumanna, *Dětský koutek* od C. Debussyho nebo Bartókův *Mikrokosmos*. Pro evropskou klavírní tvorbu přináší velké obohacení a mělo by být zařazeno do repertoáru mladých pianistů od patnácti let a výše. Některé skladby jako např. *Walzer á la Prokofjew* nebo *Griechischer Tanz* jsou zařaditelné jako samostatné kousky do koncertního repertoáru. Může být zajímavým úkolem pro žáka i učitele, jak tyto skladby nakombinovat a uvést.

Při studování a analyzování díla, jsem měla sama možnost zjistit jak promyšlené a dobře zkomponované skladby jsou, a jak velký přínos pro hudební svět představují. Jsou to vtipné, nápadité a originální kompozice, které osloví nejen široké publikum, ale především samotného interpreta. Možnosti, které nabízejí, jsou široké a bylo by vhodné tyto skladby zadávat již vyspělejšími studentům, kteří se nebojí improvizovat a dokáží dílo pojmout osobitě. Je důležité také zohlednit při studiu skladeb skladatelův původ, který je v každé skladbě a taktu znát.

Následný rozbor díla je zaměřen na celkové pochopení skladby a následnou problematiku, na kterou by bylo nutné se s žákem zaměřit. Originální názvy jsou ponechány a jsou uvedeny i názvy přeložené do češtiny.

Kinderlaunen – Dětské nálady

6.2 Frage – Otázka

Ukázka č. 1

1. Frage

Nicolas Economou
(1972)

Allegretto (♩ = M.M. 84-92)

Introdukcí do celého díla představuje první skladba s názvem Otázka. Tato skladba je psána v tónině Des Dur formou ABA, kterou Economou volí pro většinu skladeb z tohoto alba.

Již při zaznění prvních dvou taktů na mysl vytane slovo otázka. Harmonie, která budí neustálý dojem neuzavřenosti, podporuje hudební melodii, která se zdá být nedokončenou. Po celou dobu skladby zní harmonická otázka, která byla vyslovena v díle A. Díl B, pokračuje v podobném duchu a postupně se zase vrací díl A, který na vše navazuje

opakováním. Zajímavý moment přichází v posledním taktu, kdy skladba končí překvapivě v B dur (viz Ukázka č. 2).

Ukázka č. 2

Celkově skladba vyvolává dojem, že se jedná o úvod toho, co bude následovat a svou harmonií podporuje zvědavost interpreta a posluchače. Skladba se řadí mezi snazší a jako potencionální výzvu představuje melodie vedená v dvojhmatech v obou rukách. Bude důležité, vést žáka k plynulému hraní melodie a k dobrému chápání fráze. Technicky tato kompozice není těžká, ale může zpočátku vyžadovat větší námahu při čtení not, jelikož v ní dochází k časté změně posuvek. Obecně se ale bude v této i následujících skladbách potvrzovat pravidlo, že skladba na první pohled těžko čitelná se ve finále bude hrát lépe, než skladba zdánlivě lehká.

6.3 Walzer á la Prokofjev - Valčík dle Prokofjeva

Skladba, která následuje hned jako druhá v pořadí, od první chvíle připomíná hudbu Sergeje Prokofjeva. Economou měl blízko k hudbě ruských skladatelů a jejich vliv v jeho hudbě je silně patrný. Valčík v tónině g moll od počátku nese Prokofjevovy prvky. Ostrý rytmus, melodické postupy a velké skoky v levé i pravé ruce jsou v kompozici obsaženy a vyžadují tak technicky vybavenějšího hráče. Zpočátku zdánlivě lehký zápis skrývá ne příliš jednoduché dílo a skladba nejde ihned tzv. dobře do ruky.

Pravá ruka vede melodickou linku a levá ruka hraje klasický valčíkový doprovod, s jakým se můžeme setkat např. u Chopina nebo Rachmaninova. Forma je též velká třídílná a po bouřlivém díle A přichází díl B, který přináší další výzvy. Stupnicové a chromatické postupy v pravé ruce, jsou doprovázené oktávami a akordy v levé ruce. Motiv z dílu A znovu zazní a následuje část připomínající takty z Chopinových balad (viz Ukázka č. 4).

Ukázka č. 3

2. Walzer à la Prokofjew

Tempo di valzer $\text{♩} = 76-84 \text{ M.M.}$

The musical score for '2. Walzer à la Prokofjew' is written for piano. It features a melody in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand. The tempo is marked 'Tempo di valzer' with a quarter note equal to 76-84 beats per minute. The dynamics range from mezzo-piano (mp) to mezzo-forte (mf) with a crescendo. The key signature has two flats (B-flat major), and the time signature is 3/4.

Ukázka č. 4

The musical score for 'Ukázka č. 4' is written for piano. It features a melody in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand. The dynamics are marked piano (p) and the tempo is marked 'p leggiero'. The key signature has two sharps (D major), and the time signature is 3/4.

V tomto úseku doprovod v levé ruce přesahuje oktávu a žák s menší rukou by si mohl pomoci přidržení spodní noty e pedálem. Tato část představuje nejproblematičtější místo ve skladbě a žákům může působit potíže zahrát melodii v pravé ruce plynule a s lehkostí.

Takto pokračuje melodie po celou stránku a ukončuje ji až návrat dílu A a opakování charakteristického motivu. Opakovaný díl A není jen reprízou, ale i reminiscencí motivů z dílu B a tudíž dalších stupnicových a chromatických běhů.

Tato skladba, jak už bylo naznačeno, překypuje technikou a vyžaduje vybaveného hráče. Výzvu představuje nejen technická stránka, ale i výrazová. Je třeba odlišit první díl od druhého a v druhém díle i přesto, že prudší charakter skladby přetrvává, tak hrát s určitou lehkostí. Melodie je zpočátku jasně frázovaná, v druhém díle plyne po větších plochách. Proto je důležité tuto melodii neustále slyšet a vést žáka k jejímu vnímání.

Walzer á la Prokofiev je příznačnou skladbou, na které interpret může ukázat nejen svou technickou vybavenost, ale i dobrou agogiku a chápání díla jako celku. Je klíčové hrát skladbu tzv. na jeden tah, aby úseky působily jako celek a nebyly od sebe oddělovány. Jak svou náročností, tak svou délkou by bylo možné tuto skladbu zařadit samostatně do koncertního repertoáru.

6.4 Wiegenlied – Ukolébavka

Zvolená tónina Fis dur působí po hudebním reji, který této skladbě předcházela, jako z jiného světa. Hra na černých klávesách je příjemná a poloha, ve které pravá ruka vede melodii, je dobře zvolená. Melodii v pianissimu doprovází dvojhmaty v levé ruce, které postupují po sekundách a vytváří tak klidnou atmosféru. Ukolébavka dle mého názoru velice připomíná náladu a znění druhé věty z Ravelova Klavírního koncertu G Dur. Tento pocit umocňuje znění druhého dílu, který začne v mollové tónině a postupně moduluje dál zpátky do opakování dílu prvního. Jedná se opět tedy o formu třídílnou.

V druhém díle, kde melodie zní v mollové tónině, se postupně z dvojhmatového doprovodu v levé ruce stává opět doprovod, který přesahuje oktávu a to konkrétně *cis gis e* - čili decima. Bude na uvážení učitele, jestli v případě, že žák rozpětí nevezme, přidrží spodní notu *cis* pedálem, nebo jí zahraje poprvé a zbylé tři doby bude hrát jen vrchní *gis a e* (viz Ukázka č. 5).

3. Wiegenlied

Andante $\text{♩} = 66$

pp

p

The musical score is written for piano in C major (one sharp) and 3/4 time. It consists of five systems of two staves each (treble and bass clef). The tempo is marked 'Andante' with a metronome marking of 66 quarter notes per minute. The first system includes a dynamic marking of *pp*. The second system continues the melody and accompaniment. The third system includes a dynamic marking of *p*. The fourth system continues the piece. The fifth system concludes the piece, with a blue box highlighting the first two measures of the bass line.

Tato skladba se může hůře číst, ale je dobře hratelná. Již F. Chopin zdůrazňoval, že hra na černých klávesách je pro ruku mnohem přirozenější a tóniny jako jsou např. Fis dur či H dur jsou pro klavíristy vhodnější.

V této skladbě si žák může představit, že skladbu provádí orchestr a v pravé ruce nesoucí se melodii hraje např. klarinet či flétna a doprovod místo levé ruky hrají smyčce. Takové připodobnění jsou během nácvičky skladeb velice nápomocná a podporují žákovu fantazii a pomáhají lépe si skladbu představit a následně zahrát.

6.5 Griechischer Tanz – Řecký tanec

Po zasněné ukolébavce přichází opět typicky temperamentní a charakteristický Economou se skladbou s názvem *Řecký tanec*. Skladba je jednoznačně ovlivněná řeckou a především kyperskou lidovou hudbou a začíná v tempu Vivace a s význačným rytmem.

Ukázka č. 6

4. Griechischer Tanz

Vivace $\text{♩} + \text{♩} = 63-66$

The image shows a musical score for a piece titled '4. Griechischer Tanz' by Economou. The score is in 3/8 time and consists of three systems of piano accompaniment. The first system is marked 'non legato' and 'ff'. The second system is marked 'mf'. The third system is marked 'f' and 'mf'. The music features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, characteristic of Greek folk music.

Pětiosminový rytmus je charakteristický pro kyperskou lidovou hudbu a nemusí být pro každého, zvláště v rychlejším tempu, přirozený. Zvládnout tento pětidobý rytmus může představovat úskalí, se kterým se žák během nácvičku setká. Tři a dvoudobé metrum může též být ze začátku problém, ale podložení rytmu slabikami při cvičení pomůže.

Skladba má velkou třídílnou formu ABC a je psaná v tónině a moll. V prvním díle zní motiv připomínající kyperskou lidovou píseň a je v něm patrné použití typických stupnic – konkrétně stupnice aiolské. Následuje díl B, který má podobný charakter jako díl A, a také zní jako lidová hudba. V pravé ruce pokračují stupnicové běhy obohacené o ozdobné tóny ve vyšších polohách. Po mezihře přichází díl C, kde se odvážně střídá pětidobý takt se šestidobým. Skladba končí opakováním motivu z dílu A.

Po celou dobu připomíná kompozice tzv. perpetuum mobile, které neustále běží v stupnicových postupech v pravé a levé ruce. Tato představa by měla žáka provázet po celou dobu a měla by ho nasměrovat k chápání frází a vedení melodie. Skladba též nabízí zajímavé zvukové odlišení tím, že díl B je psán převážně v pianu a mezzoforte.

Když žák dobře nacvičí skladbu po technické stránce, nabízí se velké spektrum zvukových možností, které si může sám zvolit a skladbu tak interpretovat osobitě. Zažití dobře zvoleného prstokladu je v této skladbě klíčové a pomůže tak k lepší hrátelnosti a plynulosti, kterou skladba vyžaduje. Kontinuální doprovod v levé ruce musí být nacvičován s uvolněnou rukou a neměl by narušovat ono zmíněné Perpetuum mobile, které dílo připomíná.

Řecký tanec je skladba typická pro kompoziční styl Nicolase Economou a nabízí klavíristovi pohled na tradiční kyperskou lidovou hudbu, která je tak odlišná od lidové hudby české a evropské.

6.6 Psalmus – Žalm

Porozuměním slova žalm se přiblížíme duchovní atmosféře připomínající modlitby obsažené v Bibli, převážně ve Starém zákoně. Polyfonní skladba Žalm skutečně tuto atmosféru navozuje a vyžaduje tak ujasnit si představu při hře.

Zvolená tónina f moll opět nabízí pohodlnou hru na černých klávesách, kde se melodie dobře vede a skladba zní jako chorál. Velkolepý zvuk podporuje i polyfonní tříhlasá sazba. Při nácvičku by měl učitel žákovi doporučit cvičení díla po hlasech, např. první hlas se třetím nebo první s druhým. Skladbu je vhodné zařadit mezi další a vybudovat tak kontrast mezi nimi.

Ukázka č. 7

5. Psalmus

Grandioso ♩ = 96

6.7 Mexikanischer Tanz – Mexický tanec

Ukázka č. 8

6. Mexikanischer Tanz

Vivace ♩ = 168-176

The musical score is written for piano in 8/8 time, marked Vivace with a tempo of 168-176 beats per minute. It features a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The piece begins with a piano (pp) dynamic and a right-hand (R.H.) melodic line. The score is divided into three systems, each containing two staves (treble and bass clef). The first system shows the initial rhythmic accompaniment in the left hand and the melodic entry in the right hand. The second and third systems continue the piece with complex rhythmic patterns and melodic lines in both hands, including some leaps and slurs.

Po klidném *Žalmu* následuje opět rytmicky výrazná a charakteristická skladba *Mexický tanec* psaná v tónině fis moll ve formě ABA. Dle mého názoru kompozice spíše než mexickou hudbu připomíná svou melodikou hudbu argentinskou.

Skladba začíná rytmickým doprovodem v levé ruce, ke kterému se postupně připojí melodie v pravé. Frázování v této skladbě připomíná typickou hudbu z Jižní Ameriky a je nutné ho správně dodržet. Levá ruka po celou skladbu hraje doprovod v rychlém tempu, které skladatel na začátku udává. Díky tomuto doprovodu je skladba obtížnější, jelikož doprovod mnohdy zahrnuje i skoky, které nejsou v tempu jednoduché. I přesto, že díl B

přináší nový hudební motiv (viz Ukázka č. 9), působí skladba trošku monotónně a může být obtížné v nasazení vydržet až do konce.

Ukázka č. 9

Při nácviu skladby bude možné zvážit použití pedálu, aby se lépe podpořil opakující se rytmus v levé ruce. Střídání rytmů je pro skladatele charakteristické, a tak bude opět správné nacvičení měnících se rytmů pro žáka i učitele výzvou.

6.8 Träumerei – Snění

Rychlou skladbu střídá opět skladba pomalá a možno říci doslova zasněná. V tónině f moll se nese snová melodie v pravé ruce, doprovázená téměř ostinátním doprovodem v ruce levé. Skladba je psána ve tříčtvrt'ovém taktu, ale místy má nepravidelné metrum. Bylo by tedy vhodné, aby skladbu hrál žák, který má cit pro nepravidelnost, aby mohla melodie nerušeně plynout. Tato kompozice nabízí též práci se zvukem a vytvořením téměř impresionistické atmosféry.

Ukázka č. 10

7. Träumerei

Andante ♩ = 69

p

6.9 Für Chopin und Tschaikowsky von Prokofiew – Pro Chopina a Čajkovského od Prokofjeva

Skladba s originálním názvem Pro Chopina a Čajkovského od Prokofjeva patří mezi nejrozsáhlejší a nejobtížnější skladby alba. Můžeme říci, že se jedná o hudební žert věnovaný zmíněným autorům, který je plný hudby, jež připomíná jejich díla.

Skladba je psaná v tónině a moll ve formě malého ronda, čili ABACBA plus koda. Při každém návratu dílu A se hlavní motiv obohacuje o další noty a pokaždé je jeho provedení těžší. Zvolený valčík, který připomíná od začátku valčíky Chopina, je naplněn harmonií, která upozorňuje na hudbu S. Prokofjeva. Levá ruka doprovází pravou, ve které je hlavní melodie plná rychlých stupnicových a chromatických běhů. Díl B přichází v pianissimu, kdy obě ruce hrají rychlé rozložené akordy směrem nahoru (viz Ukázka č. 12). Po rychlé chromatické sekvenci směrem dolů opět přichází opakování dílu A obohacené o dvojhmaty a skoky, které skladbě přidávají na virtuozičnosti. Následující díl C připomíná hudbu ruských skladatelů včetně Prokofjeva a Musorgského. Po krátké mezihře s motivem z dílu B

přichází opět hlavní téma, které je nyní doprovázeno velkými skoky v levé ruce (viz Ukázka č. 13).

Ukázka č. 11

8. Für Chopin und Tschaikowsky von Prokofiew

Tempo di valzer $\text{♩} = 80$

p

mf

f

Ukázka č. 12

pp

p

f *diminuendo*

Ukázka č. 13

The image shows two systems of musical notation for piano accompaniment. The first system consists of a treble clef staff with a melodic line starting on a half note G4, followed by eighth notes, and a bass clef staff with a bass line of chords. Dynamics include *sf* at the beginning and *f* later. An *8va bassa* marking is present in the bass staff. The second system continues the melodic and harmonic development, with *sf* markings in both staves and another *8va bassa* marking.

Poslední částí skladby je malá koda (viz Ukázka č. 14), která pracuje s motivem z dílu a vede k samotnému ukončení skladby ve velkém zvuku. Zajímavý závěr s velkým propadem dynamiky, který je pro autora zcela typický, čeká interpreta na konci, kdy vše končí v *ppp*.

Ukázka č. 14

The image shows three systems of musical notation for piano accompaniment. The first system starts at measure 24 and features a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with chords. Dynamics include *f* and *sf*. The second system continues the melodic and harmonic development, with *sf* markings in both staves. The third system shows a dynamic range from *ff* to *ppp*, with markings for *marcato*, *fff*, *mp*, *p*, and *staccato pp*.

Tato skladba by se dala považovat za sólový virtuózní kus, spadá mezi díla, které jsou na vyšší technické úrovni. Při jejím nácvičku se žák setká s problematickými částmi, především např. chromatické sekvence a rozklady v rychlém tempu. Tyto části je třeba cvičit nejprve v pomalém tempu a postupně přidávat na rychlosti. Kompozice nabízí velké zvukové možnosti a patří mezi ty, které dovolují interpretovi zvolit osobitý způsob provedení. Když se žák zaposlouchá do některé z Prokofjevových sonát nebo Chopinových balad, tak lépe dílu porozumí a nalezne v něm všechny hudební odkazy. Díky tomu může také tato skladba sloužit k seznámení s hudbou dvacátého století a podnítit tak žákovu zvědavost a inspirovat ho k poslechu jiných autorů z tohoto období.

6.10 Spielzeugladen – Hračkářství

Hračkářství je další jedinečná skladba, která od samého začátku navozuje atmosféru zmíněného obchodu s hračkami. Levá ruka po celou dobu hraje ostinátní doprovod a pravá ruka vede melodii, připomínající dětské hrací skříňky. Skladba nemá žádné předznamenaní, ale pravá ruka zní v tónině Fis dur a levá ruka v tónině F dur. Toto použití tónin navozuje bitonální zvuk, který skladbě dodává charakter.

Ukázka č. 15

9. Spielzeugladen

Allegretto $\text{♩} = 168$

pp pedale 2)

Na začátku skladby jsou uvedeny dva houslové klíče. Toto označení vyžaduje hrát vše o oktávu níže, jeho použití je častější v instruktivní literatuře. Skladatel též doporučuje celou skladbu hrát od začátku až do konce pod pedálem, což nabízí zastřený a originální zvuk.

Při nácviu této skladby je důležité hrát melodické tóny v pravé ruce s důrazem (tyto tóny jsou ve skladbě odlišeny nožičkami nahoru). Jelikož tato skladba patří k těm jednodušším, lze ji použít i u dětí z nižších ročníků a obohatit tak jejich repertoár o něco zcela nového.

6.11 Meeres Etüde – Mořská etuda

Mořská etuda je skladba psaná v sedmiosminovém taktu v tónině e moll. Sedmiosminový takt je typický pro řeckou lidovou hudbu a objevuje se např. ve známém lidovém tanci *Kalamatianos*, který má své původy už v antice. Jedná se o těžší kus, který vyžaduje dobrý cit pro rytmus, který je v této skladbě hlavním pilířem hudebního tématu.

Kompozici začíná levá ruka, která udává sedmiosminový rytmus, který je třeba si rozdělit na 3 + 2 + 2. Pravá ruka se přidává ve třetím taktu s melodií v rytmických akordech a je doprovázená levou rukou s doprovodem na první, čtvrtou a šestou dobu. Problematika, se kterou by se žák mohl při nácviu této skladby setkat, spočívá v dobrém cítění a držení rytmu a dobrém sladění pravé a levé ruky. Když se povede dostat skladbu tzv. do ruky a hráč si osvojí rytmus, tak se rozezní hudba, která interpreta přenesse na loď uprostřed rozbouřeného moře, kterou polévají vlny a vítr zanáší do dálky.

Forma skladby je třídílná a díl B je odlišený svým charakterem, který tvoří melodie, jež připomíná lidovou píseň (viz Ukázka č. 17). Tato část je jednodušší, jelikož ruce hrají rytmické unisono a je tedy snazší je hrát dohromady. Opakování dílu A je též snazší díky tomu, že levá ruka nedoprovází pravou nepravidelně, ale na každou dobu oktávami.

Tato skladba nevyžaduje velkou techniku, ale spíše dobré rytmické cítění a vedení zvuku po širších plochách. Charakter moře, který je více než znatelný, může být pro žáka velmi zajímavý a při promyšlené zvukové strategii skladba může znít velice působivě.

Ukázka č. 16

10. Meeres-Etüde

Vivace $\text{♩} + \text{♩} = 50$

ff

ff non legato

Ukázka č. 17

legato

6.12 Improvisation in Schwarz, Weiss – Improvizace v černé, bílé

Tempo recitativo a chybějící taktové označení potvrzuje zvolený název skladby *Improvizace v černé – bílé*. Jedná se o kompozici nabízející široké možnosti jak dílo pojmout a jak přednést. Velké zvukové propady a výkřiky společně s atonalitou připomínají klavírní skladby A. Schönberga a pravděpodobně budou působit na hráče i posluchače různorodě.

Noty působí jako by byly náhodně rozmístěny po černých a bílých klávesách, ale skladba má své hlavní téma, které zazní na začátku a na konci skladby. První část se nese v duchu improvizace, jak již bylo zmíněno v atonalitě a druhá část přináší ostré tempo a gradující zvuk. Reminiscence recitativu skladbu ukončuje jen zdánlivě a následuje bouřlivý závěr v nonách, který však nakonec uzavírá v *ppp* zahrané hluboké *B* (viz Ukázka č. 19).

Ukázka č. 18

11. Improvisation in Schwarz–Weiss

Tempo recitativo

fff

cresc. accelerando fff fff

f

8--J

Ukázka č. 19

The image shows a musical score for a piano piece. It consists of two systems of staves. The first system has a treble clef on the right hand and a bass clef on the left hand. The right hand starts with a melody marked *mp*. The left hand plays a rhythmic accompaniment. The first system ends with a section marked *fff* and *cresc.*. The second system continues with *fff* dynamics, then *pp* and *pizz.* markings, and ends with a fermata and a final chord marked with a fermata and a final chord symbol.

Použití nony v závěru skladby zvládne zahrát i menší ruka, takže největší výzvou pro žáka ve skladbě představuje její čtení, které díky mnoha křížkům, béčkům a odrážkám není jednoduché. Také rychlé běhy ve střední části budou vyžadovat cvičení v pomalém tempu a legatu. Tato kompozice vyžaduje určitou znalost moderní hudby a dle mého názoru i oblibu tohoto hudebního období. Pokud bude hrát žák skladbu s nadšením, tak je tato skladba pozoruhodným kouskem, který může obohatit koncertní repertoár.

6.13 Etüde – Etuda

Společně se skladbou *Pro Chopina a Čajkovského od Prokofjeva* patří *Etuda* mezi nejnáročnější skladby po technické i výrazové stránce, a podle mého mínění, skladba připomíná některé Chopinovy etudy z op. 10.

Úvod je psaný v tempu *Presto* a tvoří ho dvojhmaty v pravé ruce a terciové doprovody v levé. Ačkoliv dílo vypadá složité, tak se dobře hraje a po správně zvoleném a zažitém prstokladu by se měly tyto dvojhmaty hrát dobře i žákům. Harmonie, která je dobře čitelná,

napomáhá v dobrém a plynulém vedení melodie a dynamiky. V druhé části skladby pravá ruka hraje opět hlavní téma s tím rozdílem, že je v akordech a levá ruka doprovází také v akordech, které však znovu přesahují oktávu (viz Ukázka č. 21). Na tomto místě by se opět měl učitel spolu s žákem zamyslet, jak levou ruku hrát. Nabízí se opět možnost akord v levé ruce hrát arpeggiem a pomáhat si pedálem.

Ukázka č. 20

12. Etüde
Presto ♩ = 152-168 M.M.

Ukázka č. 21

Tuto skladbu je možné využít jako etudu pro nácvik dvojzmatové techniky a díky bohaté harmonii jí hrát jako plnohodnotné samostatné dílo.

6.14 Caprice – Rozmar

Skladba *Rozmar* psaná v tónině gis moll je zajímavá nejen svým názvem, ale i harmonií. Melodie v pravé ruce je psaná v aiolské stupnici, která dává skladbě jedinečný charakter. Levá ruka hraje po většinu času klasický doprovod na základních funkcích. Skladba se dobře čte i hraje a je vhodná jak pro žáky z mladších ročníků, tak pro pokročilejší pianisty. Ačkoliv se jedná o typickou formu i strukturu, tak je toto dílo o něco zajímavější tím, že nese typické skladatelovy kompoziční prvky jako např. použití aiolské stupnice a stává se tak jedinečným.

Ukázka č. 22

13. Caprice

Allegretto ♩ = 132-138

The image displays a musical score for a piece titled "13. Caprice". The score is written for piano and consists of three systems of music. Each system has a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The key signature is G minor (three sharps: F#, C#, G#) and the time signature is 3/4. The tempo is marked "Allegretto" with a metronome marking of ♩ = 132-138. The first system begins with a dynamic marking of *mp*. The music features a melodic line in the right hand, often with slurs and ties, and a supporting bass line in the left hand. The notation includes various note values, rests, and articulation marks.

6.15 Neugier – Zvědavost

Zvědavost je skladba, která připomíná renesanční taneční hudbu nebo středověké slavnosti konané v kamenných hradech. Tuto krátkou a jednoduchou skladbu v tónině c moll lze zařadit jako oddechový kus mezi delší díla a lze jí použít jako instruktivní literaturu k nácviку nátrylů. Při její hře se s žákem můžeme zaměřit na správné dodržení tečkovaného rytmu a na dodržení korun, které jsou pravidelně po čtyřech taktech. Tyto koruny jsou umístěny tak, že skladba dostává svému názvu a opravdu vyjadřuje onu zvědavost.

Ukázka č. 23

14. Neugier

Andantino ♩. = 72

p *pp* *mf*

mp *f* *mf*

6.16 Melancholie

Předposlední skladba psaná v tónině e moll je téměř písňového charakteru a nabízí tak práci s melodií, kterou je nutné hrát legato a s espressivem. Skladba nabízí nácviik rozložených akordů v levé ruce, které je třeba hrát vyrovnaně a dbát na to, aby

nenarušovaly doprovod melodie v pravé ruce. Melancholie je vyjádřena tklivou melodií, která připomíná filmovou hudbu. Tato kompozice působí v rámci alba jako z jiného světa a pravděpodobně jí psal skladatel velmi uvolněným stylem a s vědomím, že se jeho dílo téměř dovršilo.

Ukázka č. 24

15. Melancholie

Andante ♩ = 69

The image shows a musical score for a piece titled '15. Melancholie'. The score is written for piano and is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked 'Andante' with a metronome marking of ♩ = 69. The dynamics start at 'p' (piano). The score consists of two systems of music, each with a treble and bass clef staff. The melody in the right hand is characterized by long, flowing lines with many ties, creating a sense of continuous, unhurried movement. The left hand provides a simple harmonic accompaniment with long notes and ties.

6.17 Antwort – Odpověď

Závěrečná skladba *Odpověď*, která završuje celý cyklus, má opravdu vznešený charakter. Tempo di marcia dává dílu slavnostní ráz a skladba působí jako skladatelova oslava hudby, kterou právě zkomponoval. Tónina, která byla zvolena pro poslední kompozici, je tónina B dur. Nabízí pohodlné hraní akordů v pravé ruce a oktáv v levé.

Dynamika skladby postupně graduje a z *p* se dostává až do *ff*. Očekávaný konec ve *ff* naruší poslední takt, kde skladatel zanechal svůj typický podpis a ukončil tak celé dílo v jeho charakteristickém stylu (viz Ukázka č. 26)

Jelikož byla první skladbou v cyklu *Otázka*, nyní v poslední skladbě přichází *Odpověď*, která celé dílo dokonale formálně i obsahově zakončuje.

Ukázka č. 25

16. Antwort

Tempo di marcia ♩ = 88-92 M.M.

Musical score for '16. Antwort' in 4/4 time, marked *p*. The score consists of two systems of piano accompaniment. The first system shows the right hand playing chords and the left hand playing a rhythmic accompaniment. The second system continues the piece with similar textures and dynamics.

Ukázka č. 26

Musical score for 'Ukázka č. 26' in 6/4 time, marked *ff*. The score consists of two systems. The first system shows the right hand playing chords and the left hand playing a rhythmic accompaniment. The second system features a dynamic range from *p* to *pp* and includes a fermata over a chord in the right hand.

Závěr

Cílem práce bylo seznámit evropský svět s kyperskou hudební kulturou a klavírní pedagogikou. Uvedením šesti výrazných hudebních osobností a zmapováním vývoje hudebního školství a pedagogiky se podařilo utvořit obecný přehled o situaci na Kypru. Uskutečněným a zhodnoceným výzkumem se podařilo nastínit nové možnosti dalšího bádání.

Tato práce, z hlediska teorie, slouží jako nástroj k nahlédnutí do historie i současnosti kyperské hudební kultury a může podnítit další výzkum v této oblasti, jelikož nabízí nové poznatky a zjištěná fakta. Z praktického hlediska může být především poslední část práce využita v klavírním vyučování a seznámení se s důležitým instruktivním dílem kyperského autora.

Dílo kyperských skladatelů je bohaté a především pro klavíristy nabízí nové, doposud nepoznané skladby, ze kterých je možno čerpat nejen ve výuce, ale i ve vlastní koncertní činnosti. Provedený výzkum napovídá, že klavírní vyučování na Kypru se podobá evropskému, a že se během posledních dvaceti let objevuje čím dál více příležitostí pro absolventy hudebních škol.

Celkový průběh zpracování práce byl pro mne velice zajímavý a přinesl různá nová zjištění, které bych ráda předala dále. I přesto, že je Kypr součástí Evropské unie a styl života se zásadně neliší od stylu života ve střední Evropě, tak je jeho historie velmi specifická, poznamenaná různými světy a díky tomu je kyperská hudba tolik odlišná a zároveň zajímavá pro evropského člověka.

Literatura a prameny:

1. PANAGIOTOU, Nikos. *I mousiki stin Kypro ton kairo tis Anglokratias: St'achnaria protoporon*. Leukosia: Morphotiki Iyperesia Hypourgeiou Paideias, 1985, 95 s. ISBN 99-630-0004-5
2. ECONOMOU, Nicolas. *Kinderlaunen: Children's Etudes*. Edition Modern 2220, 1994
3. MICHAELIDOU, Ioanna. *Choirs in Cyprus*. Praha, 2013. Dostupné také z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/121113/?lang=en>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta
4. *Megali engkiklopedia Nobel*. Atény: Giovanis, 1998. 5 vydání
The new Grove dictionary of music and musicians. 2nd ed. New York: Grove's Dictionaries, c2001, 29 sv. ISBN 03-336-0800-3
5. Piano requirements and information. *ABRSM* [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: http://cz.abrsm.org/fileadmin/user_upload/syllabuses/pianoSyllabusComplete15.pdf
6. Map of Cyprus. *Planet Ware* [online]. [cit. 2015-07-05]. Dostupné z: <http://www.planetware.com/map/cyprus-map-cy-cyp.htm>
7. *Nicolas Economou Biography* [online]. [cit. 2015-06-02]. Dostupné z: <http://www.nicolaseconomou.com/bio.htm>
8. Cyprien Katsaris - Biography. *Cyprien Katsaris Official* [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z: <http://www.cyprienkatsaris.net/biography.php>
9. *Martino Tirimo Biography* [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z: <http://www.martinotirimo.com/biography.asp>
10. *Cyprus Symphony Orchestra* [online]. [cit. 2015-06-06]. Dostupné z: <http://www.cyso.org.cy/>
11. Pafos Aphrodite Festival Cyprus. *Pafos Aphrodite Festival* [online]. [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.pafc.com.cy/easyconsole.cfm/id/1>
12. Rozhovor s Andreasem Nicolaou 12. 6. 2015
13. Rozhovor s Thanasisem Athanasiou 28. 5. 2015

Seznam grafů:

Graf 1 – rozložení respondentů dle věku, st. 50

Graf 2 – rozložení respondentů dle pohlaví, st. 50

Graf 3 – rozložení respondentů dle vzdělání, st. 50

Graf 4 – rozložení respondentů dle země, kde dosáhli nejvyšší vzdělání, st. 51

Graf 5 – rozložení respondentů dle délky pedagogické praxe, st. 52

Graf 6 – rozložení respondentů dle délky soukromé pedagogické praxe, st. 52

Graf 7 – rozložení respondentů dle využití učebnice při výuce, st. 53

Graf 8 – rozložení respondentů dle preferované učebnice, st. 53

Graf 9 – rozložení respondentů dle využití vlastních materiálů při výuce, st. 54

Graf 10 – rozložení respondentů dle hry stupnic ve výuce, st. 54

Graf 11 – rozložení respondentů dle cvičení hry z listu se žáky, st. 55

Graf 12 – rozložení respondentů dle toho, jestli nechávají žáky vybírat skladby, st. 55

Graf 13 – rozložení respondentů dle volených skladeb k vylepšení žakovy techniky, st. 56

Graf 14 – rozložení respondentů dle výběru skladeb k rozvoji polyf. citění, st. 56

Graf 15 – rozložení respondentů dle volených přednesových skladeb, st. 57

Graf 16 – rozložení respondentů dle zařazování nových skladeb do výukového plánu, st. 58

Graf 17 – rozložení respondentů dle využití skladeb kyperských autorů ve výuce, st. 58

Seznam ukázek:¹⁸

Ukázka č. 1, *Frage*, st. 62

Ukázka č. 2, *Frage*, st. 63

Ukázka č. 3, *Walzer á la Prokofiew*, st. 64

Ukázka č. 4, *Walzer á la Prokofiew*, st. 64

Ukázka č. 5, *Wiegenlied*, st. 66

Ukázka č. 6, *Griechischer Tanz*, st. 67

Ukázka č. 7, *Psalmus*, st. 69

Ukázka č. 8, *Mexikanischer Tanz*, st. 70

Ukázka č. 9, *Mexikanischer Tanz*, st. 71

Ukázka č. 10, *Träumerei*, st. 72

Ukázka č. 11, *Für Chopin und Tschaikowsky von Prokofiew*, st. 73

Ukázka č. 12, *Für Chopin und Tschaikowsky von Prokofiew*, st. 73

Ukázka č. 13, *Für Chopin und Tschaikowsky von Prokofiew*, st. 74

Ukázka č. 14, *Für Chopin und Tschaikowsky von Prokofiew*, st. 74

Ukázka č. 15, *Spielzeugladen*, st. 75

Ukázka č. 16, *Meeres – Etüde*, st. 77

Ukázka č. 17, *Meeres – Etüde*, st. 77

Ukázka č. 18, *Improvisation in Schwarz, Weiss*, st. 78

Ukázka č. 19, *Improvisation in Schwarz, Weiss*, st. 79

Ukázka č. 20, *Etüde*, st. 80

Ukázka č. 21, *Etüde*, st. 80

Ukázka č. 22, *Caprice*, st. 81

Ukázka č. 23, *Neugier*, st. 82

---

¹⁸ ECONOMOU, Nicolas. *Kinderlaunen: Children's Etudes*. Edition Modern 2220, 1994

Ukázka č. 24, *Melancholie*, st. 83

Ukázka č. 25, *Antwort*, st. 84

Ukázka č. 26, *Antwort*, st. 84